Priešmokyklinio, pradinio,
pagrindinio ir vidurinio ugdymo
bendrųjų programų
11 priedas

JUDĖJŲ TIKYBOS BENDROJI PROGRAMA

I SKYRIUS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Judėjų tikybos bendroji programa (toliau – Programa) apibrėžia Judėjų tikybos dalyko paskirtį, tikslą ir uždavinius, dalyku ugdomas kompetencijas, pasiekimų sritis ir pasiekimų raidą, dalyko mokymo(si) turinį, pasiekimų lygių požymius ir mokinių pasiekimų vertinimą.

2. Judėjų tikybos dalyku siekiama, kad mokiniai susipažintų su judaizmo ištakomis, šventaisiais raštais, judėjų kultūra, tradicijomis, Izraelio valstybės atsiradimu ir raida, šiuolaikinėmis judaizmo kryptimis.

3. Judėjų tikybos dalyko paskirtis – sudaryti sąlygas mokiniams kelti asmens tapatumo, etinius, egzistencinius, socialinius, kultūrinius klausimus ir ieškoti atsakymų tikėjimo ir mokslo dialogo perspektyvoje. Siekiama, kad mokiniai ugdytųsi būti kūrybingomis asmenybėmis, gebančiomis pažinti judaizmo prasmę ir tolerantiškai priimančiomis kito tikėjimo ir kito gyvenimo būdo bendruomenes.

4. Programoje išskirtos penkios pasiekimų sritys: Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida, Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi, Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas, Santykis su visuomene, Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija. Šios pasiekimų sritys yra bendros visoms klasėms nuo 1 iki IV gimnazijos klasės, kiekvienam koncentrui numatyti konkretūs kiekvienos srities pasiekimai, suformuluoti atsižvelgiant į vaiko raidos ypatumus ir įgytą patirtį. Tikimasi, kad jie bus pasiekti baigiant koncentrą. Pasiekimų sričių apimtys nesiskiria. Programoje aprašyti mokinių pasiekimai suprantami kaip žinių ir supratimo, gebėjimų ir nuostatų visuma. Kiekvienos pasiekimų srities pasiekimų raida atskleidžiama šešiuose ugdymo koncentruose (1–2 klasės, 3–4 klasės, 5–6 klasės, 7–8 klasės, 9–10 (I–II gimnazijos klasės) ir III–IV gimnazijos klasės). Mokymo(si) turinys nusako kontekstus, kuriuose ugdomi mokinių pasiekimai, ir mokymo(si) kontekstų pasirinkimo galimybes laipsniškam žinių ir supratimo įgijimui, gebėjimų ir vertybinių nuostatų ugdymui. Pasiekimai aprašomi keturiais pasiekimų lygiais: slenkstinis (1), patenkinamas (2), pagrindinis (3) ir aukštesnysis (4). Kiekvienas pasiekimo lygio požymis nurodo mokinio rodomus rezultatus. Aprašomos svarbiausios į(si)vertinimui reikšmingos įgytos žinios ir supratimas, išugdyti gebėjimai ir vertybinės nuostatos.

II SKYRIUS
TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

5. Judėjų tikybos dalyko tikslas – sudaryti galimybę judėjų tikybos pamokose mokiniams susipažinti su pamatiniais judaizmo principais, kultūra, religinėmis, istorinėmis, kalendorinėmis šventėmis, ritualais, pagrindinėmis tikėjimo doktrinomis, žydų moralės normomis, ugdytis toleranciją kitų tikėjimų žmonėms, draugiškumą ir solidarumą vienas kito ir savo bendruomenių atžvilgiu.

6. Pradinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

6.1. įgyja žinių apie pagrindines tradicines žydų šventes, valgius, apeigas;

6.2. atlieka tradicines žydiškas dainas hebrajų ir jidiš kalbomis;

6.3. apibūdina pagrindinius judaizmo simbolius;

6.4. susipažįsta su pagrindinėmis judaizmo moralės normomis ir pagal jas formuojasi savo elgesį (Chesed, Chevruta, Cdaka, Gevura, Tešuva ir kt., dešimt D–o įsakymų).

7. Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

7.1. apibūdina gyvenimo ciklo ritualus, šeimos ir bendruomenės šventes;

7.2. susipažįsta su žydų maldos namais, tyrinėja skirtumus tarp Sinagogos ir kitų tikėjimų maldos namų;

7.3. nagrinėja skirtumus tarp Tanacho, Talmudo, Šventojo Rašto;

7.4. gilina pagrindinių judaizmo etikos principų suvokimą ir juos taiko;

7.5. tyrinėja žydų tautos istorijos laikotarpius bei seniausiųjų laikų ir viduramžių istoriją.

8. Vidurinio ugdymo uždaviniai. Siekdami tikslo mokiniai:

8.1. gilina ir sistemina žinias apie kultūrinių tradicijų, švenčių bei ritualų, tekstų ir jų interpretavimo tradicijų detales bei kontekstą;

8.2. analizuoja žydų maldos namų, religinių praktikų, religinių vaidmenų istorinę raidą ir lygina su nūdienos įvairove;

8.3. metodiškiau nagrinėja Tanacho ir Talmudo literatūrą bei lygina ją su kitomis religinėmis ir (ar) kultūrinėmis tradicijomis;

8.4. taiko ir interpretuoja esminius judaizmo etikos principus;

8.5. tyrinėja žydų tautos istorijos vėliausius laikotarpius, dabartį bei tolimesnės raidos perspektyvas.

III SKYRIUS
KOMPETENCIJŲ UGDYMAS

9. Įgyvendinant Programą ugdomos šios kompetencijos: pažinimo, kultūrinė, kūrybiškumo, pilietiškumo, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos, komunikavimo, skaitmeninė. Jos pateiktos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą.

10. Pažinimo kompetencija. Judėjų tikybos žinios grindžiamo teologine metodologine prieiga. Gamtos mokslų formuojamas pasaulėvaizdis yra papildomas filosofiniu-teologiniu pažinimu, dalykui būdingomis žiniomis ir iš to kylančiais gebėjimais, pamokose susipažįstama su žmonijos kultūrine patirtimi. Mokiniai, vertindami ir pagrįsdami idėjas, mokosi kritinio mąstymo. Mokiniai skatinami reflektuoti savo mokymąsi, kelti naujus klausimus ir konstruoti filosofinį-teologinį pažinimą.

11. Kultūrinė kompetencija. Judėjų tikybos pamokose ugdomas kultūrinis sąmoningumas, grindžiamas judėjų kultūros tradicija Lietuvoje, Europoje ir pasaulyje. Ugdomas judėjų meno ir muzikos estetinis pažinimas ir skonis, skatinamas meninės raiškos aktyvumas kuriant. Mokiniai susipažindami su kitomis religijomis ugdosi toleranciją, tarpkultūrinį dialogą ir supratimą.

12. Kūrybiškumo kompetencija. Judėjų tikybos pamokose mokiniai tyrinėja judėjų kultūros paveldą, identifikuoja kūrybines jo supratimo ir pritaikymo savo gyvenime galimybes. Generuoja idėjas ir problemų sprendimus etikos, moralės ir kt. pažinimo srityse. Kūrybiškai interpretuoja judėjų kultūrinį paveldą – naudodami analogines ir laisvai prieinamas naujausias interaktyvias IKT priemones, įrankius išreiškia savo santykį su paveldu, interpretuoja ir išreiškia jo vertybes, proaktyviai (prisidėdami prie sudarymo ir organizavimo) dalyvauja interaktyviuose testuose, viktorinose, kuria vaizdo ir garso, interaktyvių žaidimų kūrinius. Apmąsto savo ir kitų kūrybinius procesus ir rezultatus.

13. Pilietiškumo kompetencija. Judėjų tikybos pamokose, nagrinėjant bendruomenės, etikos, moralės ir kitas pažinimo sritis, yra stiprinamas pilietinis tapatumas, skatinama socialinė atsakomybė ir aktyvumas. Nagrinėjamos pagarbos žmogaus teisėms ir laisvėms problemos ir ugdomas atsakingumas už bendruomenę, skatinamas socialinis aktyvumas ir bendruomeniškumas.

14. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Judėjų tikybos pamokose mokiniai skatinami pasitikėti savo jėgomis, prisiimti atsakomybę už savo veiksmus ir įsivertinti savo bei analizuoti visuomenės poelgių pasekmes; ugdomas socialinis atsakingumas. Per savęs gilesnį pažinimą ugdoma savimonė, skatinama savitvarda ir atsakingas rūpinimasis sveikata. Judėjų tikybos pamokose mokiniai ugdosi bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius.

15. Komunikavimo kompetencija. Judėjų tikybos pamokose mokinys supranta įvairiomis formomis perteikiamą religinę ir etinę (moralinę) žinią, ją kritiškai vertina, interpretuoja ir pats

perduoda, tinkamai argumentuodamas bei paaiškindamas. Pamokose naudojamos kalbinė ir vizualinė raiškos priemonės. Pamokose mokiniams sudaromos sąlygos kurti, interpretuoti ir įgyti jų raidos lygmeniui tinkančias teologines-filosofines žinias, rasti informaciją įvairiuose informacijos šaltiniuose, ją patikrinti, skirti objektyvią informaciją nuo subjektyvios.

16. Skaitmeninė kompetencija. Judėjų tradicijų ir etikos pamokose mokiniai skatinami išsiugdyti kritinio informacijos rinkimo bei vertinimo, kritinio samprotavimo ir faktų bei jų interpretacijos lyginimo skaitmeninėje erdvėje gebėjimus, juos nuolat lavinti. Taip pat šių gebėjimų grupė nuosekliai siejama su pilietinio ugdymo programos temomis ir medžiaga, pabrėžiant medijų ir informacinio raštingumo svarbą demokratinės kultūros mūsų valstybėje plėtrai ir konstitucinės tvarkos tvermei. Tai įgalinama tiek nuosekliai kartu naudojant pačias prieinamas IKT, tiek ir analizuojant interneto medijų turinį mokymo procese. Judaizmo tematikos medžiaga taip pat perteikiama skaitmeniniu pavidalu ir, pagal aplinkybes, panaudojant prieinamus bendradarbiavimo bei mokymosi internete įrankius.

IV SKYRIUS
PASIEKIMŲ SRITYS IR PASIEKIMAI

17. Programoje pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B), o raide ir skaičiumi (pavyzdžiui, A1, A2) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas.

18. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida (A). Mokiniai, skaitydami Tanachą ir nagrinėdami jo pasakojimus, susipažįsta su D–o apreiškimo šaltiniu žmonėms, atskleidžia Tanacho istorinį, kultūrinį paveldą. Šios pasiekimų srities pasiekimai:

18.1. skaito ir komentuoja Tanacho tekstus (A1);

18.2. paaiškina Tanacho teksto prasmes (A2);

18.3. skaito ir interpretuoja Tanacho istorijas (A3).

19. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi (B). Mokiniai susipažįsta su judėjų mokomu tikėjimo turiniu. Atpažįsta asmens atsaką į D–o kvietimą santykiui ir randa tikėjimo sąsajas su asmenine patirtimi bei bendruomenės gyvenimu. Šios pasiekimų srities pasiekimai:

19.1. nagrinėja D–o apsireiškimo būdus (B1);

19.2. apibūdina maldos reikšmę (B2);

19.3. apibūdina didžiąsias pasaulio religijas ir jas gerbia (B3).

20. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas (C). Mokiniai randa tikėjimo sąsajas su asmenine patirtimi bei bendruomenės gyvenimu per tradicijas. Pažįsta švenčių istorinį kontekstą, istorinių įvykių ryšį su judėjų tradicijomis, jų įprasminimu kasdieniame gyvenime. Šios pasiekimų srities pasiekimai:

20.1. tyrinėja ir apibūdina švenčių ir kalendoriaus sąsajas (C1);

20.2. nagrinėja švenčių istorinį kontekstą (C2);

20.3. įvardija ir apibūdina švenčių prasmes (C3).

21. Santykis su visuomene (D). Mokiniai, analizuodami žmogaus santykio su D–u prasmę, yra skatinami dvasinei ūgčiai visuomenės gyvenime. Susipažįsta su judėjų maldų apeigomis bei tradicijomis. Šios pasiekimų srities pasiekimai:

21.1. analizuoja moralės ir santykio su gyvenimu ciklą (D1);

21.2. įvardija ir apibūdina maldos namų svarbą (D2);

21.3. apibūdina judaizmo tradicijas šeimoje (D3).

22. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija (E). Mokiniai judaizmo mokymo perspektyvoje analizuoja asmens ir bendruomenės moralės, etikos, socialinius klausimus, susipažįsta su žydų tautos ištakomis, jos santykiu su kitomis religijomis, ugdosi pagarbą asmeniui ir aplinkai, kritinį mąstymą priimant sprendimus, plėtoja kultūrų dialogą. Šios pasiekimų srities pasiekimai:

22.1. tyrinėja judaizmo susiformavimo istorijas (E1);

22.2. apibūdina Izraelio ir žydų tautos simbolius (E2);

22.3. analizuoja žydų tautos istoriją iki naujausių laikų (E3).

23. Mokinių pasiekimų raida aprašoma pagal pasiekimų sritis, pateikiant mokinių pagrindinio lygio pasiekimus kas dvejus metus. Lentelėje raide (pavyzdžiui, A) žymima pasiekimų sritis, raide ir pirmu skaičiumi (pavyzdžiui, A1) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas, o antru skaičiumi (3) – pagrindinis pasiekimų lygis.

Pasiekimas	1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 ir I–II gimnazijos klasės	III-IV gimnazijos klasės
1. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida (A)						
Skaito ir komentuoja Tanacho tekstus (A1).	Įvardija kas laikomas Toros šaltiniu ir kas perdavė Torą žydams (A1.3).	Apibūdina Toros užrašymo būdus ir paaiškina panašumus ir skirtumus (A1.3).	Paaiškina, kodėl Tora kasmet skaitoma iš naujo ir kokia tvarka (A1.3).	Pasirinktus Toros tekstus paaiškina pažodine ir išplėstine-dorine prasmėmis. Atpažįsta Toroje esančią istorinę konteksto kalbą (A1.3).	Apibūdina Toros ir Talmudo tekstų interpretavimo būdus ir sieja su šiuolaikinės visuomenės patirtimis (A1.3).	Nusako pagrindines Talmudo aiškinimų strategijas ir kryptis panaudojant Toros naratyvus. Tyrinėja pagrindinius šiuolaikinės biblistikos ir biblinės archeologijos atradimus Toros naratyvų istoriškumo klausimu (A1.3).
Paaiškina Tanacho teksto prasmes (A2).	Apibūdina Toros teksto sakralumo požymius (A2.3).	Padedamas paaiškina, kaip nurodyta Toros ištrauka siejasi su gyvenimu (A2.3).	Paaiškina, kuo Toros kultūrinis paveldas yra svarbus. Toroje randa pamokančius pavyzdžius ir juos paaiškina (A2.3).	Gretina istorinius ir biblinius įvykius, sieja su jų geografiniu ir istoriniu kontekstu (A2.3).	Prasmingai skiria ir naudoja įvairius Toros naratyvų ir Talmudo aiškinimų interpretavimo lygius (A2.3).	Savarankiškai ir kritiškai, įvairiais interpretavimo lygiais panaudoja Toros naratyvus ir Talmudo aiškinimus Lietuvos, Europos ir žmonijos patirčiai paaiškinti (A2.3).
Skaito ir interpretuoja	Nurodo, kuo žydų maldos namai skiriasi	Pristato tikėjimo patriarchų ir pranašų istorijas (A3.3).	Interpretuoja ir aiškina, kodėl būtent Mozė buvo	Toros pasakojimus gretina su Toros	Atpažįsta šiuolaikinio meno, literatūros ir mokslo tekstuose	Savarankiškai ir kritiškai sistemina etines dilemas ir jų

Pasiekimas	1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 ir I–II gimnazijos klasės	III-IV gimnazijos klasės
Tanacho istorijas (A3).	nuo kitų. Sukuria pristatymą (A3.3).		pasirinktas vykdyti misiją (A3.3).	chronologine juosta (A3.3).	Toros ar Talmudo citatas, intarpus, nuorodas bei geba paaiškinti etinę jų reikšmę (A3.3).	siūlomus sprendimus Talmudo ir Toros tekstuose. Prosocialiai interpretuoja Toros ir Talmudo naratyvus bei pamokymus kasdienio ir (ar) modernaus gyvenimo problemų atžvilgiu (A3.3).
2. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi (B)						
Nagrinėja D–o apsireiškimo būdus (B1).	Apmąsto ir įvardija D–o bendravimo su žmonėmis būdus (B1.3).	Išskiria dieviškumo bruožus ir atributus (B1.3).	Kelia klausimus ir diskutuoja klausimu „Ar D–as prisiima atsakomybę už savo tautą?“ (B1.3).	Diskutuoja pomirtinio gyvenimo klausimais ir sieja su asmeniniu gyvenimu (B1.3).	Paaiškina ir iliustruoja Toros naratyvais pagrindinius Kūrėjo santykio su kūrinija ir žmogumi atvejus ir būdus (B1.3).	Geba palyginti ir interpretuoja religinius ir mokslinius D–o apsireiškimų bei religingumo reiškinius istorinėje perspektyvoje. Panaudodamas šiuolaikinę mokslinę literatūrą analizuoja ir interpretuoja pateiktus Kabalos literatūros tekstus istorinėje perspektyvoje (B1.3).

Pasiekimas	1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 ir I–II gimnazijos klasės	III-IV gimnazijos klasės
Apibūdina maldos reikšmę (B2).	Pristato pagrindinį būdą judaizme, kaip atsakyti į D–o kreipimąsi (tšuva) (B2.3).	Nurodo, kas yra minjanas ir kokia jo paskirtis (B2.3).	Paaiškina, kokia kolektyvinės maldos prasmė (B2.3).	Komentuoja, kuo skiriasi pokalbis su žmogumi nuo maldos (B2.3).	Įvardija, kokius žmogaus poreikius išreiškia malda (B2.3).	Palygina ir interpretuoja religinio maldingumo bei modernios sinkretinio ir postreliginio dvasingumo ar askezės reiškinius. Savarankiškai pasirinkdamas literatūrą kritiškai analizuoja duotus maldingumo pavyzdžius (B2.3).
Apibūdina didžiąsias pasaulio religijas ir vertina jų svarbą pasaulio kultūros raidos kontekste gerbia (B3).	Išskiria bendraklasių gabumus, talentus, pozityviai (pagiriančiai) juos pristato (B3.3).	Paaiškina, kodėl sunku laikytis 10 D–o įsakymų (B3.3).	Analizuoja, kodėl yra daug religijų (B3.3).	Palygina įvairias judaizmo mokyklas (B3.3).	Remdamasis aiškinamaisiais šaltiniais įvardija ir informatyviai komentuoja tarpreligini susitikimų tikslus ir rezultatus (B3.3).	Aptaria ir palygina globalius ir lokalius religingumo bei postreligingumo reiškinius. Nusako judaizmo Lietuvoje istorijos ir pozicijų pagrindus už mokyklos bendruomenės ribų (B3.3).
3. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas (C)						

Pasiekimas	1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 ir I–II gimnazijos klasės	III-IV gimnazijos klasės
Tyrinėja ir apibūdina švenčių ir kalendoriaus sąsajas (C1).	Įvardija pagrindines žydų kalendoriaus šventes (C1.3).	Palygina judėjų, krikščionių, musulmonų metų skaičiavimo pradžią (C1.3).	Apibūdina rudens ir pavasario šventes, jų sąsajas su kalendoriumi (C1.3).	Analizuoja ir paaiškina žydiškų vardų suteikimo reikšmes ir prasmes (C1.3).	Paaiškina tradicijų panašumus ir skirtumus Galuto (Išblaškymo) eigoje, gyvenimo Europoje ypatumus (C1.3).	Inicijuoja, struktūruoja ir interpretuoja judėjų švenčių veiklas mokyklos bendruomenėje. Paaiškina šiuolaikinio Izraelio švenčių kultūrą ir jos įtaką Lietuvos žydų bendruomenei, skirtumus nuo Lietuvos ir ES kultūrinio konteksto (C1.3).
Nagrinėja švenčių istorinį kontekstą (C2).	Išvardina pagrindines su šventėmis susijusias dainas, patiekalus (C2.3).	Paaiškina, kas yra gematrija ir kaip ja naudotis (C2.3).	Apibūdina svarbiausius švenčių įvykius, turėjusius įtakos tolimesnei judėjų istorijai (C2.3).	Nagrinėja sinagogos sandarą, joje dirbančius žmones ir jų pareigas (C2.3).	Paaiškina veiksmingiausius modernių asmens, šeimos ir bendruomenės konfliktų sprendimų būdus (C2.3).	Paaiškina švenčių raidos ir formų įvairovę istoriniame kontekste. Nusako ir paaiškina Toros ir Talmudo siūlomus tarpetninių, pilietinių ir tarpkultūrinių konfliktų reguliavimo būdus (C2.3).
Išvardija ir apibūdina švenčių prasmes (C3).	Paaiškina švenčių ryšį su metų laikais (C3.3).	Paaiškina per šventes vykdomų apeigų prasmę (C3.3).	Atpažįsta ir geba diskutuoti laisvės tema šventėse (C3.3).	Analizuoja ir sieja švenčių, susijusių su šventyklomis ir jų	Nusako svarbiausius iššūkius ir kliūtis konstruktyviems ir empatiškiems asmens	Savarankiškai demonstruoja iniciatyvas plėtoti savo ir

Pasiekimas	1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 ir I–II gimnazijos klasės	III-IV gimnazijos klasės
				sugriovimu, istoriją (C3.3).	santykiams su šeima ir bendruomene (C3.3).	bendramokslių konstruktyvius bei empatiškus santykius su šeimomis ir mokyklos bendruomene. Geba paaiškinti bendrą švenčių simboliką ir prasmes mokyklos išorinėms bendrijoms arba asmenims.(C3.3).
4. Santykis su visuomene (D)						
Analizuoja moralės santykį su gyvenimo ciklu (D1).	Apibūdina, kokie geri darbai daromi per žydiškas šventes (D1.3).	Paaiškina, kuo skiriasi ritualai skirtingų religijų šventyklose ir su kuo jis susijęs (D1.3).	Apibūdina tradicijų, susijusių su gimimu, mirtimi, liga ar pasiekimais prasmę (D1.3).	Pristato ir paaiškina, kaip artimieji turi elgtis švenčių ir ypatingų gyvenimo progų metu (D1.3).	Analizuoja stereotipų ir išankstinių nusistatymų kilmę ir neigiamą poveikį visuomenės ir religinių bendruomenių gyvenimui (D1.3).	Interpretuoja savo ir kitų gyvenimo įvykius tiek pagal judėjų, tiek pagal universalius etikos principus (D1.3).
Įvardija ir apibūdina maldos namų svarbą (D2).	Pasako, kur sinagogoje laikoma Tora, kaip vadinamas asmuo, giedantis Toros giesmes (D2.3).	Paaiškina, kaip Tora pagerbiama pamaldų metu (D2.3).	Paaiškina, nuo ko žmones saugo D–o įstatymai (D2.3).	Išskiria iš kitų vidinės maldos būdus ir juos paaiškina. Paaiškina biblinės maldos ir Toros tradicijos maldos pavyzdžius (D2.3).	Paaiškina etinio-moralinio tobulėjimo ir asmens brandos santykį (D2.3).	Kelia klausimus apie etinės brandos reikalingumą ir galimybes brėsti šiuolaikinėje visuomenėje. Nusako ir pagrindžia etinio-

Pasiekimas	1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 ir I–II gimnazijos klasės	III-IV gimnazijos klasės
						moralinio tobulėjimo ir asmens brandos sąryšio būtinumą dabarties sąlygomis (D2.3).
Apibūdina judaizmo tradicijas šeimoje (D3).	Aptaria šeimos narių tarpusavio atsakomybes. Pateikia savo asmeninio įsipareigojimo pavyzdį (D3.3).	Remdamasis savo šeimos pavyzdžiu paaiškina, kaip išreiškiama pagarba šeimos nariams (D3.3).	Remdamasis Dekalogu svarsto asmeninius veiksmus (D3.3).	Pateikia tikėjimo liudytojų pavyzdžius, palygina jų veiklą, herojiškus poelgius. Diskutuoja apie tikėjimo reikšmę asmeniui ir tautai ribinėse situacijose (D3.3).	Paaiškina, kaip solidarumo, bendradarbiavimo ir proaktyvios pagalbos kitam principai sutvirtina tarpasmeninius, šeimos ir bendruomenės ryšius (D3.3).	Nusako ir pademonstruoja kritinio mąstymo, informuotumo ir erudicijos reikšmę judaizmo etinių principų raiškai asmens ir bendruomenės gyvenime (D3.3).
5. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija (E)						
Tyrinėja judaizmo susiformavimo istoriją (E1).	Apibūdina pagrindinių švenčių didvyrių ir didmočių charakterio bruožus, turėjusius įtakos istoriniams įvykiams (E1.3).	Paaiškina, ko mokė ir kaip gyveno Vilniaus Gaonas (E1.3).	Įvardija judaizmo svarbą žydams ir žmonijai (E1.3).	Išsako ir argumentuoja savo poziciją vieno D–o atžvilgiu (E1.3).	Apibūdina pagrindinius judaizmo raidos etapus ir doktrinų pokyčius (E1.3).	Kritiškai analizuoja ir paaiškina pagrindinių judaizmo raidos etapų ir doktrinų pokyčių reikšmę dabartiniam judėjų gyvenimui (E1.3).
Apibūdina Izraelio ir žydų tautos	Apibūdina Izraelyje gyvenančių tautų kalbas, maldos namus (E2.3).	Aptaria žydų tautos simbolių atsiradimo istoriją (E2.3).	Geba paaiškinti pagrindinių simbolių reikšmes (E2.3).	Paaiškina judaizmo išlikimo strategijas ne-judaistinėse aplinkose (E2.3).	Nurodo ir pristato pagrindinius Toros pasakojimus bei Talmudo	Paaiškina religinių ir nereliginių žydiškų gyvensenų skirtumus, įtampas ir sąryšius.

Pasiekimas	1–2 klasės	3–4 klasės	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 ir I–II gimnazijos klasės	III-IV gimnazijos klasės
simbolius (E2).					interpretacijas, nusakančias artimų santykių, tarpusavio įsipareigojimų, abipusiškumo reikalavimus judėjo gyvenime (E2.3).	Kritiškai analizuoja ir paaiškina 20 a. istorinių iššūkių judaizmui pavyzdžius ir jų reikšmę dabarčiai (E2.3).
Analizuoja žydų tautos istoriją iki naujausių laikų (E3).	Paaiškina, kuo skiriasi mokslinės ir religinės pasaulio sukūrimo istorijos (E3.3).	Įvardija garsius išminčius ir rabinus, žino jų indėlį į judaizmą (E3.3).	Nagrinėja ir pristato, kokias istorijas gali paaiškinti mokslininkai (E3.3).	Nusako ir analizuoja Galuto fenomeną šiuolaikiniame pasaulyje (E3.3).	Apibūdina ir pristato klimato kaitos ir ekologinio nuskurdimo problemų sprendinius, siūlomus judaizmo tradicijos (E3.3).	Analizuoja ir interpretuoja dabartinius diasporos ir Izraelio istorijos bei nūdienos faktus. Geba kritiškai analizuoti klimato kaitos ir ekologinio nuskurdimo problemas bei siūlyti sprendimus iš judaizmo tradicijos (E3.3).

V SKYRIUS
MOKYMO(SI) TURINYS

24. Mokymo(si) turinys. 1 klasė.

24.1. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida.

24.1.1. Toros gavimas. Kaip ir dėl ko ir kur žydai gavo Torą? Kuo Sinajaus kalnas skiriasi nuo kitų kalnų?

24.1.2. Kaip skaitomi šventi tekstai. Kuo malda skiriasi nuo įprasto pasakojimo? Ar galima Torą dainuoti?

24.1.3. Visi žmonės – D–o vaikai. Kas yra Nojaus priesakai? Kuo įpareigoja ir kaip praktikuojami 10 įsakymų? Kaip žmonės parodo, kad jie yra žydai (dėvima atributika). Kuo skiriasi įvairių tikėjimų žmonės vieni nuo kitų.

24.2. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi.

24.2.1. Pasaulio sukūrimas. Kaip D–as sukūrė pasaulį? Kas buvo pirmieji žmonės? Kas nutiko pirmiesiems žmonėms rojuje?

24.2.2. D–as kalba su žmonėmis. Kas padeda Mozei išvaduoti žydus iš Egipto? Kas yra pranašai (neviim) ir jų pranašystės? Kas padeda Makabėjams laimėti prieš graikus?

24.2.3. Esame skirtingi. Kas atsitiktų, jeigu visi būtume vienodi (išoriniai ir vidiniai skirtumai)?. Kaip susidraugaučiau su kitokiu (tolerancija ir kitokio asmens priėmimas)? Ar yra kitas toks pat kaip aš (kiekvieno asmens unikalumas)?

24.3. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas.

24.3.1. Žydų kalendoriaus sandara. Kada žydų kalendorinių metų pradžia? Kaip žydai ruošiasi Naujiems metams?

24.3.2. Žydų tautos kalbos. Kokiomis kalbomis kalba žydai pasaulyje (hebrajų k., jidiš k., ladino k.); Kokiomis kalbomis kalba žydai Lietuvoje (hebrajų k., jidiš k.)?

24.3.3. Žydų šventės. Kokios apeigos yra vykdomos per Roš Hašana, Chanuka, Pesach šventes? Kokias maldas sako per pagrindines šventes?

24.4. Santykis su visuomene.

24.4.1. Moralės normos. Kas yra geri ir blogi darbai (Jom Kipur šventė). Kaip galiu padėti kitiems (cdaka, saldžios dovanos).

24.4.2. Buvimas Sinagogoje. Kaip turiu elgtis Sinagogoje? Kas yra Rabinas, kokius drabužius jis dėvi, kokios jo pareigos Sinagogoje? Ką dėvi Sinagogos lankytojai – ką reiškia kipos, tsitsit, talit?

24.4.3. Santykiai šeimoje. Kokios mano ir kitų šeimos narių pareigos? Kaip suprantu šeimą? Kas man joje svarbu?

24.5. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija.

24.5.1. Istorinis švenčių kontekstas. Kas pagrindiniai švenčių istorijų veikėjai? Kur vyksta šventės istorija?

24.5.2. Izraelio valstybė. Izraelio gyventojai (skirtingos tautos). Izraelio klimatas, flora ir fauna.

24.5.3. Pasaulio sukūrimas. Ką D–as sukūrė per 6 dienas? Ką veikė 7-tą dieną?

25. Mokymo(si) turinys. 2 klasė.

25.1. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida.

25.1.1. Toros gavimas. Kaip judėjai ruošėsi gauti Torą? Kaip jie priėmė Torą ir ko prireikė Torai tapti judėjų gyvenimo pagrindu? Kaip šiais laikais švenčiamas Toros gavimas?

25.1.2. Šventųjų tekstų skaitymas. Kaip elgiamės skaitydami šventąjį tekstą? Kaip reikia nusiteikti? Kokie D–o vardai Toroje?

25.1.3. Visi žmonės – D–o vaikai Kaip parodyti, kad tu tiki D–u? Kur meldžiasi žydai? Kas yra 613 priesakų (mitzvot) ir kaip jų laikomasi kasdienybėje?

25.2. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi.

25.2.1. Pasaulio sukūrimas. Kas yra kūrėjas ir kas yra kūrinys? (D–o kūryba ir žmogaus

kūryba).

25.2.2. Viskas aplink mane (daiktai, reiškiniai, kūriniai) yra D–o apraiškos formos; kaip aš tai suvokiu? D–o pažinimo būdai. Ką reiškia pasaulio pataisymo – hebr. tikun ha-olam – sąvoka?

25.2.3. D–as kalba su žmonėmis. Kodėl turiu atsiprašyti D–o ir žmonių per Jom Kipur šventę? Ką D–as kalbėjo žydams per Šavuot šventę? Kokios svarbiausios pranašystės ir kodėl pranašų laikai baigėsi?

25.2.4. Esame skirtingi. Kuo aš kaip asmuo ir mano artima aplinka esame ypatingi, o kuo panašūs į kitus (tarpusavio sąryšių ir priklausomybės daugiatautėje kultūroje su dauguma ir mažumomis supratimo, priėmimo ir puoselėjimo klausimas). Ar įmanoma nusipirkti talentą (talentai, gabumai).

25.2.5. Kodėl ir kaip asmens gyvenimas yra asmeninis takas (Derech) ir darbas (Avoda)?

25.3. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas.

25.3.1. Žydų kalendoriaus sandara. Kuo žydų kalendorius skiriasi nuo Grigaliaus? Kokie žydų kalendoriaus mėnesiai?

25.3.2. Žydų tautos kalbos. Kokia kalba žydai meldžiasi? Iš kur kilo hebrajų kalba? Kuo svarbi aramėjų kalba?

25.3.3. Žydų šventės. Kokia apeigų, vykdomų per Roš Hašana, Chanuką, Pesach prasmė? Kuo Šabatas skiriasi nuo kitų švenčių (yamim tovim)? Kaip aš namie švenčiu šventes?

25.4. Santykis su visuomene.

25.4.1. Moralės normos. Kaip galiu atsiprašyti už blogus darbus? (Jom Kipur šventė) Kuo galiu padėti žmonėms, kuriuos nuskriaudžiau? Ką reiškia maloningumas (chesed)? Kas žydo gyvenime yra atsakomybė Kūrėjui ir kitiems žmonėms (tešuva)?

25.4.2. Buvimas sinagogoje. Kur sinagogoje meldžiasi vyrai ir moterys? Kur saugoma Tora?

25.4.3. Kur Tora skaitoma? Kaip Tora pagerbiama pamaldų metu?

25.4.4. Santykiai šeimoje. Kaip suprantu bendruomenę? Kas man joje svarbu? Koks skirtumas tarp santykių šeimoje ir visuomenėje, žydų tautoje, tarp visų pasaulio žmonių?

25.5. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija.

25.5.1. Istorinis švenčių kontekstas. Koks istorinis šventės pagrindas? Istorinio šventės įvykio laikas.

25.5.2. Izraelio valstybė. Kokie didžiausi Izraelio miestai? Kuo skiriasi Izraelio ir Lietuvos flora, fauna, geografija?

25.5.3. Žmonijos sukūrimas. Adomo ir Ievos istorija. Kas yra Rojus?

26. Mokymo(si) turinys. 3 klasė.

26.1. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida.

26.1.1. Tora – ypatinga knyga. Kuo išsiskiria Tora iš kitų senųjų ir šiuolaikinių knygų, tekstų (išoriniai požymiai, turinio ypatybės ir svarba, pagarbos santykis).

26.1.2. Toros teksto grafiniai ypatumai. Kaip suskirstytas Toros tekstas (paragrafai, eilutės)? Ką reiškia skaičiai Toros teste?

26.1.3. Raktinės Toros istorijos. Kaip buvo sukurtas pasaulis? Kas buvo žydų protėviai ir kuo jie svarbūs?

26.2. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi.

26.2.1. D–o vaidmuo. Pasaulio sukūrimas – kaip ir kokios gyvos būtybės buvo sukurtos? Ką aš norėčiau sukurti ir ką kurčiau kitaip D–o vietoje? Koks aš būčiau D–as?

26.2.2. Maldos paskirtis. Kokių būna maldų (asmeninė malda (vienumoje) ir bendruomeninė malda (minjanas 10 žmonių)? Kuo ypatingos Šabato maldos?

26.2.3. Dešimt D–o įsakymų. Pagrindinės Dekalogo tiesos, paliepimai su pavaizdavimu, kas gerai ir kas blogai. Kaip paprasčiausiai galima taikyti Dekalogą kasdienybėje?

26.3. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas.

26.3.1. Judėjų kalendorius. Kokiu metų laiku švenčiama Roš Hašana, Chanuka, Pesach?

26.3.2. Kaip rašoma data pagal judėjų kalendorių?

26.3.3. Rašmenys. Kas yra gematrija? Kokią prasmę turi šventėse naudojami terminai (roš, amen, baruch, šalom, sela)?

26.3.4. Šventės ir jų tradicijos. Kokius patiekalus valgome per pagrindines žydų šventes?

26.3.5. Kas turi būti padengta ant stalo per pagrindines žydų šventes?

26.4. Santykis su visuomene.

26.4.1. Pažintis su kitomis religijomis. Kodėl visų religijų maldos namai skiriasi (religijų įvairovė, skirtumai, maldos namai, simboliai, pagarba)? Kokie yra skirtingų religijų šventikai?

26.4.2. Žydų ir kitų tautų maldos namai. Kas buvo ir gali būti žydų Šventykla? Kuo sinagoga skiriasi nuo Šventyklos, bažnyčios, cerkvės, mečetės ar budistų šventyklos? Kaip reikia elgtis sinagogoje?

26.4.3. Kokios būna šeimos. Kuo skiriasi judėjų šeimos nuo kitų religijų ir kultūrinių tradicijų šeimų?

26.4.4. Kokie santykiai tarp kartų būna ir turėtų būti šeimose?

26.5. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija.

26.5.1. Ką judaizmas moko apie pasaulį ir žmoniją? Į kokius žydų ir žmonijos gyvenimo klausimus atsako Tora? Kuo Toros istorijos skiriasi nuo mokslo ir istorijos?

26.5.2. Žydų tautos simboliai. Dovydo skydas. Tora ir Šventykla. Menoros simbolis. Vėliava. Himnas. Herbas.

26.5.3. Žydų tautos istorija. Senosios istorinės asmenybės. Patriarchai ir pranašai. Karaliai ir reformatoriai. Garsiausi rabinai ir išminčiai (iki Haskalos).

27. Mokymo(si) turinys. 4 klasė.

27.1. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida.

27.1.1. Tora – ypatinga knyga. Kokia kalba parašyta Tora (kalbų skirtumai, senoji hebrajų kalba)?

27.1.2. Kuo skiriasi Toros knyga nuo Toros ritinio?

27.1.3. Toros teksto grafiniai ypatumai. Kuo skiriasi Toros rašmenys nuo modernios hebrajų kalbos, kaip ir kiek jie keitėsi? Koks Toros teksto dalių skirstymas žydų metuose?

27.1.4. Raktinės Toros istorijos. Kaip žydai tapo tauta? Kokia Abraomo ir Mozės reikšmė žydų tautai?

27.2. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi.

27.2.1. D–o vaidmuo. Kodėl judaizme negalima D–o vaizduoti ir tarti jo vardo? Kas man yra D–as ir kaip aš jį patiriu?

27.2.2. Maldos paskirtis. Kokios būna asmeninės maldos? Kodėl žmonės meldžiasi ir ko jie gali prašyti D–o? Kas yra nusiteikimas melstis (kavana)?

27.2.3. Dešimt D–o Įsakymų. Pilni Dešimt D–o Įsakymų tekstai, jų suskirstymas į dvi dalis – santykis su D–u ir santykis su kitais bei savimi? Kodėl sunku laikytis Dešimt D–o Įsakymų, kokie pagrindiniai sunkumai?

27.3. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas.

27.3.1. Judėjų kalendorius. Kodėl žydai švenčia šventes tam tikru metų laiku? Kodėl Jom Kipur laikoma svarbiausia metų šventė? Nuo kokių įvykių skaičiuojami metai pagal judėjų, Grigaliaus ir musulmonų kalendorius?

27.3.2. D–o priesakai. Kodėl D–as liepė švęsti Šabatą? Kas yra micva ir kiek jų yra? Kodėl ir kaip reikia vykdyti micvot (priesakus)?

27.3.3. Šventės ir jų tradicijos. Žydų švenčių žaidimai ir jų istorinė kilmė. Kuo panašios ir kuo skiriasi Pesach ir Velykos? Kuo panašūs ir kuo skiriasi Jom Kipur ir krikščioniškos atlaidų šventės?

27.4. Santykis su visuomene.

27.4.1. Pažintis su kitomis religijomis. Kas vienija visus žydus? Kuo skiriasi monoteistinės ir politeistinės religijos?

27.4.2. Žydų maldos namai. Kokia sinagogos, bažnyčios, cerkvės, mečetės, budistų šventyklos simbolika? Kuo skiriasi rabinas kuo kitų religijų vadovų ir patarnautojų?

27.4.3. Kokios būna šeimos. Šeimos narių vaidmenys (patriarchatas, matriarchatas).

27.4.4. Kaip išreiškiama pagarba kitiems šeimos nariams? Kokie būna ir kaip geriausiai sprendžiami nesutarimai, konfliktai šeimose?

27.5. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija.

27.5.1. Kuo judaizmo mokymas skiriasi nuo modernaus mokslo ir kuo papildo jį? Dėl ko ir kaip radosi modernus mokslas ir Apšvieta? Kokia buvo žydų Apšvieta (Haskala) ir ko mokė Vilniaus Gaonas? Dėl ko buvo pašalintas iš savo bendruomenės Baruchas Spinoza ir ką tai reiškia dabar?

27.5.2. Žydų valstybės ir tautos simboliai. Vėliava. Himnas. Herbas. Dovydo žvaigždė. Vėliavos fonas. Menoros simbolis.

27.5.3. Žydų tautos istorinės asmenybės. Vilniaus Gaonas, Baruchas Spinoza, Rabinas Salanteris, Mozė Hesas ir Teodoras Hercelis, Zygmundas Froidas ir Liudvikas Zamenhofas.

28. Mokymo(si) turinys. 5 klasė:

28.1. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida.

28.1.1. Senojo Testamento struktūra. Tora anksčiau ir dabar (pergamentas, papirusas, Tora vaizduojamajame mene, spausdinta knyga, suskaitmeninta Tora). Kodėl Tora skaitoma kasmet iš naujo?

28.1.2. Senojo Testamento teksto pažinimas. Kaip aš jaučiuosi skaitydamas Torą ir kitas Tanacho dalis? Ką man asmeniškai kalba Toros tekstai?

28.1.3. Judaizmas iki Toros. Koks būtų Abraomo ir Mozės pokalbis? Kokia buvo Mozės misija?

28.2. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi.

28.2.1. D–as pristato save. Koks yra judaizmo D–as? Kaip D–as pasirodo? Pranašų vaizduojamas D–as.

28.2.2. Kodėl žmonės meldžiasi. Ar pasimeldus kas nors pasikeičia? Kodėl vyrai meldžiasi pirmame sinagogos aukšte, o moterys – antrame?

28.2.3. Didžiosios pasaulio religijos. (judaizmas, krikščionybė, islamas, budizmas, hinduizmas). Pagrindinė didžiųjų pasaulio religijų simbolika.

28.3. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas.

28.3.1. Metų ciklas. Judėjų kalendoriaus ypatumai ir struktūra. Rudens šventės ir jų sąsajos su kalendoriumi (Roš Hašana, Jom Kipur, Sukot, Simchat Tora).

28.3.2. Švenčių istorinis kontekstas. Koks rudens švenčių kontekstas (Kainas ir Abelis, Pasaulinis tvanas, Babelio bokštas, Abraomas, Izaokas, Jokūbas, 12 Jokūbo sūnų, Juozapas ir Jokūbo namai).

28.3.3. Švenčių prasmės ir šventimas. Kokios rudens švenčių prasmės? Jų sąsajos su Pasaulio sukūrimu (Adomas ir Ieva).

28.4. Santykis su visuomene.

28.4.1. Gimimas. Apipjaustymo, pirmagimio išpirkos, vardo suteikimo tradicijos. Kokia apipjaustymo tradicijos atsiradimo istorija?

28.4.2. Šeimos sukūrimas. Tradicinė žydų šeima. Šeimos sukūrimo įstatymai (leidžiamos ir draudžiamos santuokos, amžius, kada galima tuoktis).

28.4.3. Dekalogas kaip gyvenimo gairės. Kodėl D–ui svarbu, kaip aš gyvenu? Kokius įsakymus mums davė D–as (Dekalogas kaip kelrodis Am Israel ir asmens gyvenime, jo reikšmė žmonijai).

28.5. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija.

28.5.1. Dešimt D–o Įsakymų, Dekalogas. Dėl ko dauguma mums žinomų visuomenių turi religines kultūras, institucijas ir praktikas? Kuo išsiskyrė žydų religinė tradicija nuo kitų regiono tradicijų?

28.5.2. Izraelio Valstybės simboliai. Ką simbolizuoja Menora ir Dovydo skydas ir (ar) žvaigždė?

28.5.3. Lietuvos valstybinės ir tautinės simbolikos reikšmė, jos skirtumai nuo izraelietiškos.

28.5.4. Ankstyviausia žydų tautos istorija. Kokie svarbiausi Pradžios knygos ir patriarchų istorijų siužetai? Kuo šios istorijos skiriasi nuo kitų bronzos ir (ar) geležies amžiaus Artimųjų Rytų kultūrų?

29. Mokymo(si) turinys. 6 klasė.

29.1. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida.

29.1.1. Tanacho struktūra. Iš kokių dalių susideda Senasis Testamentas (kuo jos skiriasi). Kuo struktūriškai skiriasi Tanachas nuo krikščionių Biblijos ir musulmonų Korano?

29.1.2. Tanacho teksto pažinimas. Kokiais būdais interpretuojame Toros tekstus? Kuo skiriasi Toroje aprašyti įvykiai nuo kituose literatūriniuose ir istoriniuose tekstuose aprašytų?

29.1.3. Judaizmas iki Toros. Kuo svarbūs Abraomas ir Mozė? Kodėl pasirinktas būtent Mozė?

29.2. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi.

29.2.1. D–as pristato save. Ar D–as prisiima atsakomybę už savo tautą? Kaip suprasti D–o valią? Koks šiuolaikinio mokslo ir netikinčių žmonių (ateistų, agnostikų) požiūris į D–ą ir religijas?

29.2.2. Kodėl žmonės meldžiasi. Kada žmonės kreipiasi į D–ą? Kolektyvinės maldos prasmė.

29.2.3. Didžiosios pasaulio religijos. Kodėl yra tiek daug religijų (įgimtas D–o troškimas). Kuo tiki kitų religijų atstovai (pagrindiniai didžiųjų pasaulio religijų principai).

29.3. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas.

29.3.1. Metų ciklas. Kokie judėjų kalendoriaus ypatumai ir struktūra? Pavasario šventės ir jų sąsajos su kalendoriumi (Purim, Pesach, Šavuot).

29.3.2. Švenčių istorinis kontekstas. Pavasario švenčių istorinis kontekstas (žydai Egipte – nuo laisvės prie vergovės, išėjimas iš Egipto (Pesach šventės tradicijos, Omerio skaičiavimas, Toros dovanojimas, Šavuot, pagonybė ir monoteizmas)).

29.3.3. Švenčių prasmės ir šventimas. Kokios pavasario švenčių prasmės? Sąsajos su laisvės tema (nuo vergovės prie laisvės).

29.4. Santykis su visuomene.

29.4.1. Gimimas. Kuo ypatingas pirmagimio statusas? Vardo suteikimo tradicija berniukui ir mergaitei. Kodėl egzistuoja dviejų vardų suteikimo tradicija?

29.4.2. Šeimos sukūrimas. Kas yra Ktuba? Kaip išrenkama vestuvių data? Kokia šventės tvarka (7 palaiminimai).

29.4.3. Dekalogas kaip gyvenimo gairės. Kaip žinoti, ar elgiuosi gerai, ar blogai (sąžinė, vidinis balsas). Nuo ko mus saugo D–o įsakymai (įsakymai kaip gyvenimo taisyklės; kokie yra dvasiniai pavojai, pagundos).

29.5. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija.

29.5.1. Judaizmo istorinė raida. Kokius žmonių poreikius religijos tenkina? Kokia buvo bendra judaizmo raida Artimųjų Rytų regiono kontekste?

29.5.2. Izraelio valstybės simboliai. Kaip atsirado tautas, valstybes, religijas nusakantys simboliai? Kuo skiriasi modernių tautų simbolika nuo tradicinių, senesnių kultūrų?

29.5.3. Ankstyviausia žydų tautos istorija. Kas yra bronzos amžiaus griūtis ir kas pasikeitė regiono religinėse tradicijose geležies amžiuje? Kuriuos siužetus ir asmenis Toros istorijose archeologai gali patvirtinti?

30. Mokymo(si) turinys. 7 klasė.

30.1. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida.

30.1.1. Toros pažinimo pradmenys. Tora kaip palikimas ne vien žydams. Pagrindiniai Toros, Talmudo ir krikščionių tekstų skirtumai.

30.1.2. Tora ir istorija. Toros ir pasaulio istorijos sąsajos (hetitai, Egiptas, Babilonas, Asirija, Persija, Romos imperija ir t.t.). Kuo skiriasi Toros pranašas nuo rabino, nuo šiuolaikinių dvasininkų ar religinių mokytojų? Ar pranašai dabar būtų laikomi psichikos ligoniais?

30.1.3. Sandoros istorija Toros panoramoje. Kaip Išėjimo iš Egipto istoriją papasakotų Nacionalinė geografija (chronologinė seka: protėviai, išėjimas, teisėjai, karaliai, pranašai, tremtis).

30.2. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi.

30.2.1. D–o apsireiškimas. Kaip Toros istorijose apsireiškia D–as? Ar lengva tikėti D–o apsireiškimu šiuolaikiniam žmogui?

30.2.2. D–o ir žmogaus dialogas Senajame Testamente. Kokie yra maldos pavyzdžiai Senajame Testamente? Kokiomis aplinkybėmis istorijų veikėjai meldėsi D–ui?

30.2.3. Judaizmo religijos istorinis kontekstas. Kodėl judaizmas tapo „rabinistinis” ir ką tai reiškia? Kuo skiriasi Hilelio ir Šamajaus požiūris į tapimą ir (ar) buvimą žydu?

30.3. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas.

30.3.1. Priedermių vaidmuo. Kokia yra priedermių (micvot) klasifikacija? Kaip priedermės lemia žmonių santykius? Ar Toros mokymasis yra didžiausia žydų tautos vertybė?

30.3.2. Judaizmas ir kasdienybė. Kokia yra kasdienė religinė praktika (košerinis maistas, rankų plovimas, mezuza, Šabato ir švenčių žvakių degimas, drabužiai).

30.3.3. Šventės pagal Torą. Kokia Jeruzalės šventyklos istorija? (šventykla – žydų dvasinis centras, šventykla ir žydų metų gyvenimo ciklas, pirmoji ir antroji šventykla, šventyklos sugriovimas ir atstatymas, prisiminimas apie sugriautą šventyklą (9 Avo). Kokia Chanukos istorija (šventės istorija, helenizavimas, Chanukos tradicijos, tradicinė Chanukos virtuvė, moters vaidmuo žydų tradicijoje (Chana ir jos sūnūs).

30.4. Santykis su visuomene.

30.4.1. Gyvųjų įsipareigojimas. Koks judaizmo požiūris į gyvenimą ir mirtį? Kokios pagrindinės laidotuvių tradicijos? Kuo jos skiriasi nuo krikščioniškų ir kitų nežydiškų, dabar praktikuojamų Lietuvoje?

30.4.2. Bendra maldos samprata. Kaip pasiekiama ir kas yra kavana? Kokios būna kasdienės ir švenčių maldos, kaip sudarytas sidūras (maldynas)?

30.4.3. Herojiški tikėjimo pavyzdžiai. Ar lengva išlikti ištikimam D–ui ribinėse situacijose? Icchako, Jobo, Danieliaus, Jehudos Makabi atvejai.

30.5. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija.

30.5.1. Monoteizmo atsiradimas. Kuo skiriasi monoteizmas nuo politeizmo? Kokios buvo Egipto, hetitų ir Kanaano politeistinės religijos iki judėjų monoteizmo atsiradimo? Mošė Rabeinu, išėjimas iš Egipto ir Toros gavimas – ką sako Tora ir ką sako archeologai?

30.5.2. Monoteistinių religijų skirtumai. Vienas ar skirtingi apreiškimai? Kuo skiriasi judaizmo, krikščionybės ir islamo požiūris į pranašystes, mesianizmą bei istorijos pabaigą?

30.5.3. Galuto pradžia. Galutas iki 2-os Šventyklos sugriovimo. Aleksandrijos bendruomenė.

31. Mokymo(si) turinys. 8 klasė.

31.1. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida.

31.1.1. Toros pažinimo pradmenys. Koks istorikų ir archeologų požiūris į Toros istorijas? Žmogaus santykis su D–u Toroje (Tora kaip apreiškimo tekstas, gematrija, D–o ir žmogaus dialogas).

31.1.2. Tora ir istorija. Kuo istorijos vadovėlis skiriasi nuo pranašų tekstų (pranašų knygos Ozėjas, Jirmijahū, Amosas, Ješajahū – istorinių situacijų aiškinimas ir raginimas atsiliepti į D–o kvietimą). Ką reikštų klausytis ir išgirsti D–ą šiandien? Ar tai įmanoma? Ar mes galime klausytis vienas kito?

31.1.3. Sandoros istorija Toros panoramoje. Ką Toroje suprasti pažodžiui, o ką ne (simboliai ir perkeltinė reikšmės, pvz., atpirkimo ožys, Babelio bokštas, Noacho laivas, Sodoma ir Gomora, išmintingas kaip Šlomo, Icchako auka ir avinas).

31.2. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi.

31.2.1. D–o apsireiškimas. Kas atsitinka, kai mirštame? Ar ir mūsų laukia gyvenimas po mirties?

31.2.2. D–o ir žmogaus dialogas Senajame Testamente. Kuo skiriasi pokalbis su žmogumi ir malda D–ui? Kuo skiriasi judaizmo ir kitų religijų maldos?

31.2.3. Monoteizmo religijų santykis. Judėjų, krikščionių ir musulmonų tikėjimų skirtumai (istorinės aplinkybės, chronologija, asmenybės, tikėjimo turinys ir praktika). Dėl ko kyla religiniai nesutarimai ir kas yra tarpreliginis dialogas?

31.3. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas.

31.3.1. Priedermių vaidmuo. Kas yra Bar ir bat micva (amžius, reikšmė, ceremonija)? Kas yra talit, tfilin (jų reikšmės, atsiradimo istorijos). Žydiški vardai (vardo jėga, jo įtaka žmogaus gyvenimui, vardo sąsajos su žydų tautos istorija).

31.3.2. Judaizmas ir kasdienybė. Kokia sinagogos atsiradimo istorija (sinagogos sandara, žmonės, dirbantys sinagogoje, sinagoga – žydų bendruomenės centras, sinagogos šventumas).

31.3.3. Šventės pagal Torą. Kokia Tu bi Švat istorija (žydų tauta ir Erec Israel, septynios augalų rūšys, medžių naujieji metai, šventės tradicijos, Tu bi švat šventė šiuolaikiniame Izraelyje). Kokia Purim istorija (žydų bendruomenė Persijoje, žydų tautos gyvenimas diasporoje, stebuklai žydų

tautos istorijoje, Purim vakar ir šiandien).

31.4. Santykis su visuomene.

31.4.1. Gyvųjų įsipareigojimas. Kaip giminės privalo elgtis per laidotuves ir po jų? Kas yra šiva (7 dienos po laidotuvių)? Kas yra Šlomit (30 gedulo dienų)? Kas yra Kadiš, Jorcrait, Jizkor?

31.4.2. Malda ir meditacija. Kaip meldėsi Toros patriarchai? (Icchakas, Mozė, Šmuelis, Dovydas, Šlomo)? Malda kaip poezija (psalmės kaip jausmų ir patirčių išraiška).

31.4.3. Herojiški tikėjimo pavyzdžiai. Ar lengva išlikti ištikimam D–ui ribinėse situacijose? Rabinas Elchanan Wasserman. Lietuvos Ger Tsedeko legenda ir realios istorijos.

31.5. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija.

31.5.1. Judaizmo unikalumas. Lo Tisa Įsakymo prasmė. Kodėl stabmeldystės draudimas toks svarbus ir ypatingas regiono istorijos kontekste?

31.5.2. Judaizmo santykis su kitomis monoteizmo religijomis. Judaizmo išlikimo strategijos ne-judaistinėse aplinkose. Ar galima tapti žydu? Kas yra prozelitai?

31.5.3. Galutas dabar. Izraelio valstybė ir Alija. Amerikos, Europos, Azijos, Afrikos bendruomenės.

32. Mokymo(si) turinys. 9 ir I gimnazijos klasė.

32.1. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida.

32.1.1. Toros aktualumas. Kokie yra esminiai skirtumai ir panašumai tarp Toros ir krikščionių kanono? Ar verta skaityti Torą šiandien (kultūrinis paveldas, įtraukianti knyga, tikėjimo šaltinis, maldos būdas).

32.1.2. Apreiškimo paveldėtojai. Kuo skiriasi Toros užrašytojų ir šiuolaikinė kultūros? Kaip atpažįstami Toros motyvai literatūroje ir kituose meno kūriniuose?

32.1.3. Pakrikęs žmogus. Kodėl kenčia nekaltas (kančios problema Jobo knygoje). Kur D–as, kai skauda? (Jobo knyga, Holokaustas ir Galut).

32.2. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi.

32.2.1. D–as ir žmogus. Ką reiškia Izraelio išrinktumas? Ar ir kaip D–as kalba su mumis? Pranašo Jonos istorija. Ar mums reikalingi šventumo potyriai ir ar jie įmanomi be santykio su D–u?

32.2.2. Žmogaus pokalbis su Kūrėju. Ką reiškia ir ko nereiškia maldos veiksmas? Kaip gyventi be maldų?

32.2.3. Pasaulio taisymas: tarpreliginis dialogas. Kada ir kodėl kilo pirmieji nesutarimai dėl religijų? Kodėl šiais laikais žmonės priima, keičia arba atsisako savo religijos? Kaip kalbėtis ir bendrauti su skirtingų įsitikinimų, tikėjimo, nuostatų žmonėmis? Ką reikštų šiuolaikiniai Europos sąjungos lygių galimybių ir žmogaus teisių principai judaizmo tradicijų kontekste?

32.3. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas.

32.3.1. Žydų kalendoriaus išmanymas. Kokia žydų kalendoriaus struktūra, priesakas pašventinti mėnesį, pranešimas apie mėnesio pradžią, kas gali apie ją pranešti? Kokios simbolinės mėnesių reikšmės?

32.3.2. Minėjimai šiandien. Ką reiškia Jeruzalės diena (Jeruzalės reikšmė žydų gyvenime, kaip Dovydas užkariavo Jeruzalę, Jeruzalės paminėjimas Toroje)? Koks žydų tautos ryšys su savo šalimi (ryšys tarp priedermių vykdymo ir gyvenimo Izraelyje, žydų tautos grįžimas į Izraelį, Izraelio valstybė šiuolaikiniame pasaulyje)?

32.3.3. Įvairių kultūrų švenčių tradicijos. Kokios aškenazių švenčių tradicijos (Lietuva, Lenkija, Rusija, Baltarusija, Ukraina, Vokietija). Kokios sefardų švenčių tradicijos (Ispanija, Prancūzija, Šiaurės Afrika)? Kokie skirtumai tarp tradicinių žydų ir karaimų švenčių, ką Lietuvos karaimų bendruomenė švenčia šiais laikais?

32.4. Santykis su visuomene.

32.4.1. Judaizmas kasdieną. Kokia priedermės švęsti Šabatą atsiradimo istorija (Šabato reikšmė, Šabato ryšys su D–u, Šabato šventimo įstatymas, Šabato maldos sinagogoje, Avdala – Šabato baigimo ceremonija). Ką reiškia „saugoti Šabatą“, ką dera daryti per savaitę? Kuo skiriasi draudžiami darbai (melachot) nuo Šabato poilsio?

32.4.2. Nuo ortodoksų iki šiuolaikinio judaizmo. Kas yra ortodoksinis judaizmas? (Gaonų laikmetis, Komentarai Tanachui ir Talmudui, Vilniaus Gaonas, chasidizmas, Chabad judėjimas,

Mitnagdim judėjimas). Kas yra chasidizmas, kaip jis atsirado ir koks buvo Vilniaus Gaono požiūris į jį, kaip chasidai gyvena dabar?

32.4.3. Raštai. Steigties istorijos. Pirmieji žmonės, Kaino ir Abelio istorija, Babelis, Nojus ir tvanas. Juozapas ir broliai. Jona ir banginis. Izaoko ir kitų aukos, aukojimo ir pasiaukojimo simbolizmas Toroje. Jokūbas ir dvasinis paveldas.

32.5. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija.

32.5.1. Religinių patirčių ir praktikų įvairovė. Kokie esminiai senųjų Artimųjų Rytų civilizacijų religinių sistemų raidos bruožai – nuo Gobekli Tepe iki Antrosios Šventyklos? Kokie monoteizmo, politeizmo, katenoteizmo ir autosoteriologinių religijų esminiai skirtumai? Europos religinių tradicijų užuomazgos Bronzos ir Geležies amžiais.

32.5.2. Judaizmas ir menas. Judaizmo temos Vilniaus ir krašto menininkų, literatų kūryboje iki Šoa – Mošė Kulbakas, Markas Šagalas, Avromas Suckeveris, Avromas Reizenas. Šoa ir menas (Yad VaShem medžiaga).

32.5.3. Žydai Europoje ir LDK. Aškenazių ir sefardų galuto istorijos panašumai ir skirtumai. Kodėl LDK buvo vadinama paradisus judaeorum? Ką reiškė įstatymai de non tolerantibus judaeis? Kaip pakeitė žydų gyvenimą LDK padalijimai.

33. Mokymo(si) turinys. 10 ir II gimnazijos klasė.

33.1. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida.

33.1.1. Toros aktualumas. Koks Senojo Testamento vaidmuo sinagogoje (bendruomeninio ir asmeninio dvasingumo šaltinis). Kodėl mokslininkai domisi Senuoju Testamentu (Senojo Testamento tyrinėtojų, istorikų, archeologų, kriptozoologų tyrimai).

33.1.2. Apreiškimo paveldėtojai. Kaip pritaikyti Toros tekstus savo gyvenime? Kaip suprasti ir kaip naudotis Toros intertekstualumu?

33.1.3. Pakrikęs žmogus. Ar aš esu savo brolio sargas (pavydas, pyktis, kaltė, sąžinė, Kainas ir Abelis)? Ar žmonės kada nors pastatys Babelio bokštą (puikybės pasekmė, Babelio bokštas)?

33.2. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi.

33.2.1. D–as ir žmogus. Jeigu D–as ateitų į tavo namus (Abraomo svečiai). Ar visi žmonės jaučia D–o artumą (Šechiną)? Agnostinio gyvenimo orientyrai.

33.2.2. Žmogaus pokalbis su Kūrėju. Ar ir kokius mūsų poreikius išreiškia maldos? Ar turi prasmės maldos ir be chevrut ir kahilut? Kaip skiriasi kavana ir šiuolaikinės meditacinės praktikos?

33.2.3. Pasaulio taisymas: tarpreliginis dialogas. Kur gali susitikti skirtingų tikėjimų žmonės (taikus sugyvenimas, geri darbai, tarnavimas visuomenei ir žmonijos interesams). Kodėl ir kaip rabinai bendrauja su kitų religijų atstovais? Kaip įmanoma nuo priešpriešos, kovos, persekiojimo ateiti iki bendros maldos? Ką reiškia šiuolaikiniai, ES žmogaus teisių ir lygių galimybių principai tarpreliginio dialogo kontekste?

33.3. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas.

33.3.1. Žydų kalendoriaus išmanymas. Koks Saulės ir Mėnulio kalendorių suderinimas, šiuolaikinis kalendorius – 19 metų ciklas? Pilni ir nepilni mėnesiai. Kas yra Roš Chodeš – mėnesio pradžia? Maldos ir apeigos sinagogoje per Roš Chodeš.

33.3.2. Minėjimai šiandien. Ką reiškia Holokausto minėjimo diena (jos maldos ir tradicijos, ryšys su šventyklos sugriovimu). Ką reiškia Izraelio nepriklausomybės diena (Izraelis – pasaulinis žydų centras; tradicijos, susijusios su Izraeliu, Izraelio nepriklausomybės minėjimas)? Ką reiškia Žuvusių Izraelio karių paminėjimo diena?

33.3.3. Įvairių kultūrų švenčių tradicijos. Kokie litvakų ir lietuvių tradicijų panašumai ir skirtumai (maistas, drabužiai, šventės). Ką žydų ir lietuvių kultūros perėmė viena iš kitos? Koks litvakų kultūros santykis su kitomis regiono etninėmis kultūromis?

33.4. Santykis su visuomene.

33.4.1. Judaizmas kasdieną. Kokie yra žydų namai (vaikų auklėjimas, tėvų ir vaikų santykiai, našlės ir našlaičiai)? Koks ryšys tarp darbo ir Toros žydų gyvenime (santykis su mokslu ir darbu, kas gali mokytis Toros, Toros mokymosi įstatymai, tėvo priedermė mokyti sūnus amato, žydų profesijos)?

33.4.2. Nuo ortodoksų iki šiuolaikinio judaizmo. Kokios yra liberalios judaizmo kryptys (žydų švietimas, išėjimas iš geto, reformatoriškos idėjos judaizme, šiuolaikinės liberalios idėjos judaizme). Koks yra šiuolaikinio judaizmo tapatybių spektras?

33.4.3. Alegorezė Tanacho ir Talmudo literatūroje. Alegorijos ir karaliaus Šlomo mokymai apie žmogaus gyvenimo kelio pasirinkimą, apie laukiančius sunkumus. Teisingas gyvenimo kelias, padedantis palaikyti pasaulyje tvarką, Giesmių giesmė kaip Pesach ir Šabato liturgija. Žmogaus gyvenimo idealas Tehilim, protėvių santykis su gamta, tikėjimas D–u ir žydų tautos tapatybė.

33.5. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija.

33.5.1. Religinių patirčių ir praktikų įvairovė. Ką reiškia Karlo Jasperso „ašinio laiko“ – didžiųjų universaliųjų religijų atsiradimo – samprata? Tarpreliginis dialogas dabar – kokie dialogo bandymai ir kokios tarpreliginės įtampos dabarties Lietuvoje? Pasaulio religijų tradicijos ir reformos, religiniai karai ir apsikeitimas tarp religijų Europoje bei Lietuvoje.

33.5.2. Judaizmas ir menas. Nobelio laureatai – Isaac Bashevis Singer ir J.D. Salinger. Po Šoa kūrę menininkai – Grigorijus Kanovičius, Samuelis Bakas. Frankfurto Mokyklos humanistai.

33.5.3. Antisemitizmo raida. Antisemitizmo kilmė nuo Antikos, viduramžiais ir pokyčiai aujaisiais laikais. Šoa priežastys ir nežydų europiečių įsitraukimo motyvai, dalyvavimo spektras, etinės ir teisinės atsakomybės klausimai. Lietuvos Šoa atvejo išskirtinumas. Šūkis “Niekada daugiau” – kuo žydų tautos tragedija Lietuvoje panaši bei skiriasi nuo kitų tautų, tapatybių grupių praradimų bei tragedijų?

34. Mokymo(si) turinys. III gimnazijos klasė.

34.1. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida.

34.1.1. Toros aktualumas šiandien. Kokią etinę ir kultūrinę reikšmę Tanachas turi šiandien žydų ir pasaulio visuomenėse (istorinės-kultūrinės, etinės-moralinės savimonės šaltinis daugeliui pasaulio visuomenių). Kaip mokslininkai nagrinėja Tanacha ir Talmudą (literatūrologijos, istorijos, antropologijos, religijotyros požiūriai).

34.1.2. Apreiškimo paveldėtojai. Kaip Tanacho turiniai yra naudojami šiuolaikinėse medijose? Kaip deramai, nenuvertinant interpretuoti Tanacho ir Talmudo turinius medijų ir kasdienybės kontekste?

34.1.3. Pakrikęs žmogus. Altruizmo ir egoistinės agresijos perskyra Tanache (Berešito istorijų etinės pamokos šiandienai). Žmogaus valios ir gebėjimų ribų suvokimas Tanache (etinės žmogaus veiklos ribos nuo Berešito iki Išminties knygų).

34.2. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi.

34.2.1. D–as ir žmogus. Lech Lecha ir Toldot dalių etinės pamokos (Abraomo moralinė ūgtis). D–o artumos (Šechinos) samprata Tanache ir jos reikšmė šiandien.

34.2.2. Žmogaus pokalbis su Kūrėju. Ar maldos padeda šiuolaikiniame, moderniame, technologiniame gyvenime ir kiek? Ar skiriasi religijos praktikų ir netikinčiųjų solidarumas ir koks jis? Ar judaizmo religinės praktikos gali praturtinti ir būti naudojamos nežydų, netikinčiųjų gyvenime?

34.2.3. Pasaulio taisymas: tarpreliginis dialogas. Kaip veiksmingiausia ir saugiausia bendradarbiauti skirtingų įsitikinimų, tikėjimų žmonėms Lietuvoje? Rabinistinio judaizmo vieta šiuolaikinėje Lietuvos kultūroje. ES žmogaus teisių ir lygių galimybių principų taikymo iššūkiai bei galimybės Lietuvos žydų gyvenime.

34.3. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas.

34.3.1. Žydų kalendoriaus išmanymas. Šiuolaikinių kultūrinių ir pilietinių švenčių Lietuvoje ir žydų kalendorinių švenčių skirtumai bei panašumai . Izraelio pilietinės ir religinės šventės bei jų praktika šiandien. Žydų kalendorinės šventės Europos istorijos kontekste ir dabartinėje ES.

34.3.2. Minėjimai šiandieną. Kaip galime kitiems paaiškinti Holokausto minėjimo dienos reikšmę (Holokausto istorijos reikšmė dabarties Lietuvos visuomenei). Kaip minėti Izraelio nepriklausomybės dieną Lietuvoje, kuo litvakų bendruomenė prisidėjo prie Izraelio sukūrimo? Kaip minėti Žuvusių Izraelio karių paminėjimo dieną Lietuvoje ir kuo ji panaši, persipina su Lietuvos pilietinėmis šventėmis?

34.3.3. Įvairių kultūrų švenčių tradicijos. Kokios mažesnių Lietuvos etnosų – karaimų, totorių, lenkų, baltarusių – švenčių tradicijos (maistas, drabužiai, apeigos). Kuo litvakų kultūra skiriasi ir kaip susijusi su karaimų bendruomenės kultūra Lietuvoje?

34.4. Santykis su visuomene.

34.4.1. Judaizmas kasdieną. Konfliktai tarp bendraamžių ir tarp kartų – kaip juos spręsti padeda judaizmo tradicija? Požiūris į gyvenimo sėkmes ir nesėkmes judaizme – kaip neprarasti atkaklumo ir vilties (Tehilim, Koheleto. Jobo ir Patarlių knygos).

34.4.2. Nuo ortodoksų iki šiuolaikinio judaizmo. Kaip Galuto sąlygomis gyvena ir kokia etika vadovaujasi nereligingi žydai? Kokios ir dėl ko išlieka vertybinės įtampos tarp religingų ir nereligingų žydų Izraelyje, Diasporoje?

34.4.3. Alegorezė Tanacho ir Talmudo literatūroje. PARDES metodo naudojimas Tanacho ir Talmudo alegorijoms perprasti. Pranašo Jonos istorija kaip universali žmogaus pasirinkimų ir vidinių konfliktų gyvenime alegorija – atvejo analizė.

34.5. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija.

34.5.1. Religinių patirčių ir praktikų įvairovė. Izraelio ir Europos šalių, Lietuvos istorijų sąsajos Tanacho ir Talmudo perspektyvoje – kolektyvinių kančių ir išlikimo motyvai. Kaip judaizmas gali padėti pagydyti kolektyvinės atminties žaizdas Europoje ir Lietuvoje (istorijos aukų vaidmens įveika)?

34.5.2. Judaizmas ir menas. Šiuolaikiniai žydų rašytojai ir menininkai kaip universalaus humanizmo pavyzdžiai. Šiuolaikiniai Izraelio ir Diasporos inovacijų kūrėjai kaip naujų visuomenės gyvenimo technologijų lyderiai. Šiuolaikinis judaizmas ir nereliginis žydiškumas kaip miesto kultūra.

34.5.3. Antisemitizmo raida. Antisemitizmo pavidalai ir atvejai šios dienos pasaulyje ir Lietuvoje. Lietuvos Šoa atminties suderinimas su lietuvių ir kitų tautinių bendrijų istorijos pasakojimais. Antisemitizmo ir kitų diskriminavimo formų bei praktikų panašumai ir skirtumai – pagal lytį, lyties orientaciją, socialinę ar kultūrinę kilmę, tapatybę, amžių ir t.t.

35. Mokymo(si) turinys. IV gimnazijos klasė.

35.1. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida.

35.1.1. Toros aktualumas šiandien. Judaizmas ir žydai ateities vizijose – mokslinės fantastikos literatūros apžvalga. Rabinistinio judaizmo ilgalaikis indėlis į žmonijos etinę-moralinę išminties tradiciją; kas yra universalios reikšmės?

35.1.2. Apreiškimo paveldėtojai. Kaip komunikuoti Tanacho ir Talmudo išmintį šiuolaikinių medijų pagalba? Kaip jūs mokytumėte Tanacho ir Talmudo pagrindinių mokymų savo vaikus?

35.1.3. Pakrikęs žmogus. Altruizmo ir egoistinės agresijos perskyra Tanache (Berešito istorijų etinės pamokos šiandienai – kartojimas). Tanachas, Talmudas ir pasaulio perkaitimas – judaizmo mokymai ekologinėje perspektyvoje (Noacho istorija).

35.2. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi.

35.2.1. D–as ir žmogus. Pasitikėjimas kitais kaip kitų priėmimas ir altruistinis bendradarbiavimas (Juozapo istorija). Kaip keičiasi santykis su D–u šiandienos visuomenėse ir kokios monoteizmo perspektyvos įžvelgiamoje ateityje?

35.2.2. Žmogaus pokalbis su Kūrėju. Kuo maldingumo praktika skiriasi nuo šiuolaikinės populiariosios psichologijos? Postreliginės visuomenės ir būdai būti religingiems arba etiškiems gyvenant jose.

35.2.3. Pasaulio taisymas: tarpreliginis dialogas. Izraelio ir Lietuvos socialiniai antrepreneriai ir inovatoriai – kokie projektai padeda įveikti visuomenių gyvenimo sunkumus? Kaip įsivaizduotume geresnę Lietuvos ateities istoriją visoms Lietuvos tautoms? Kaip užtikrinti ES žmogaus teisių ir lygių galimybių principų įgyvendinimą įvairialypėje Lietuvos visuomenėje bei kuo čia gali pasitarnauti ar trukdyti judaizmas?

35.3. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas.

35.3.1. Žydų kalendoriaus išmanymas. Ar reikėtų (ir kokių) naujų švenčių Lietuvoje, kaip judaizmo tradicija galėtų būti labiau integruota į Lietuvos švenčių kalendorių? Judaizmo kalendorinių švenčių palikimas Europos istorijoje ir dabartyje.

35.3.2. Minėjimai šiandieną. Kaip minėti gausias Šoa atminties progas Lietuvoje, kad tai didintų visuomenės etinę atsakomybę ir jautrumą? Kokią Izraelio pilietinių ir religinių švenčių patirtį galėtų perimti Lietuva?

35.3.3. Įvairių kultūrų švenčių tradicijos. W. James'o ir R. Otto aiškinimai, dėl ko bet kuri visuomenė turi šventumo bei ritualų praktikas? Koks galėtų būti multikultūrinės Lietuvos švenčių kalendorius?

35.4. Santykis su visuomene.

35.4.1. Judaizmas kasdieną. Baimės ir pykčio įveika bei pakeitimas atjauta bei bendradarbiavimu judaizme. Pagalba kitiems kaip svarbiausia modalinė ūgties sąlyga I. Salanterio Musar sistemoje.

35.4.2. Nuo ortodoksų iki šiuolaikinio judaizmo. Chasidizmo inovacijos ir iššūkiai ortodoksiniam rabinizmui. Žydiško ateizmo ir Apšvietos tradicijos bei perspektyvos šiandien.

35.4.3. Alegorezė Tanacho ir Talmudo literatūroje. Kaip ir kokiomis progomis aš interpretuočiau mano pasirinktas šventraščių alegorijas (Tanacho istorijų kartojimas)? Kaip aš norėčiau pakeisti alegorines Tanacho istorijas dabarties sąlygomis (Berešito istorijos, pvz., Icchako aukojimas)?

35.5. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija.

35.5.1. Religinių patirčių ir praktikų įvairovė. Rytų ir Vakarų religijų populiarioji perskyra šiuolaikinėje savipagalbos rinkoje ir judaizmui joje tenkantis vaidmuo. Religingumo ir jo įvairovės likimas globalėjančiame pasaulyje. Šiuolaikinės Europos religijos ir jų reikšmė europiečio tapatybei, jų įtampos ir sąveikos su žmogaus teisių bei lygių galimybių užtikrinimo sistemomis.

35.5.2. Judaizmas ir menas. Modernus Izraelio menas ir kinematografija bei judaizmo motyvai jame. Žydai ir judaizmas populiarioje pasaulio literatūroje nuo mangos ar komiksų iki elektroninių žaidimų.

35.5.3. Antisemitizmo raida. Ar antisemitizmas išliks ateities Lietuvoje, Europoje, pasaulyje? Ar (ir kaip) įmanomos visuomenės be ženklios vienas kito diskriminacijos? Kuo antisemitizmas panašus į kitas diskriminacijos, lygių galimybių bei žmogaus teisių pažeidimų formas?

VI SKYRIUS
MOKINIŲ PASIEKIMŲ VERTINIMAS

36. Judėjų tikybos dalyko mokymosi pasiekimai vertinami ir fiksuojami mokyklos nustatyta tvarka. Vertinant judėjų tikybos mokymosi rezultatus, svarbu susitarti dėl aiškių vertinimo kriterijų, jie turi būti žinomi ir mokiniams, ir jų tėvams. Kriterijai turėtų būti vienodi vertinant abiejų dalykų – tiek etikos, tiek tikybos – mokymosi rezultatus, atitinkantys programoje aprašytus pasiekimų lygius kiekvienam koncentrui.

37. Mokinių pasiekimų vertinimas suvokiamas kaip pagalba mokiniui sėkmingai mokytis, tobulėti ir bręsti. Vertinimas yra nuolatinis mokinio mokymosi patirties − pasiekimų, daromos pažangos − stebėjimo, kaupimo, interpretavimo ir apibendrinimo procesas. Remiantis vertinimo rezultatais numatoma mokymosi perspektyva, individualizuojamas ugdymo procesas. Vertinama tik tai, ko mokiniai buvo mokomi. Pateikiant vertinimo informaciją akcentuojamos ne klaidos ar nesėkmės, o tai, kokią pažangą padarė mokinys. Būtina gerbti mokinio pasaulėžiūrinį apsisprendimą, nuomonių įvairovę, tai neturėtų būti sudedamoji vertinimo dalis.

38. Pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: 1 – slenkstinis, 2 – patenkinamas, 3 – pagrindinis, 4 – aukštesnysis. Jie skatins mokinius siekti aukštesnių pasiekimų, padės į(si)vertinti jų mokymosi pasiekimus ir daromą pažangą baigus tam tikrą etapą, pamokų ciklą ir pan. Pamokoje ar kitoje kasdienėje ugdomojoje veikloje mokinių pasiekimai vertinami stebint atliktų užduočių ar kitos ugdomosios veiklos rezultatų atitikimą nustatytiems kriterijams.

39. Pradinio ugdymo programoje judėjų tikybos pamokose mokinių pasiekimai aprašomi trumpais komentarais, aprašais. Pažymiai (balai) arba jų pakaitalai – ženklai, simboliai – nevartojami. Vertinimo būdai ir metodai turi atitikti vaikų raidos ypatumus, individualius intelekto, emocijų, valios, charakterio ir kt. ypatumus bei ugdymo tikslus ir mokymosi turinį. Mokinių žinios ir įgyti

gebėjimai vertinami apibendrinta įskaita, žinių ir gebėjimų raida aptariama su mokiniais ir tėvais deskriptyviai ir konsultatyviai (aptariant kylančius klausimus ir rekomenduojant).

40. Pagrindinio ir vidurinio ugdymo programoje judėjų tikybos pamokose mokinių pasiekimus rekomenduojama vertinti pasirenkamais pažangos fiksavimo būdais: pažymiais, įskaita, kaupiamuoju vertinimu, pažangos stebėjimo ir vertinimo aplanku ir pan. Pasiekimų lygiai siejami su mokinio pasiekimų įvertinimu pažymiais (jeigu šiuo būdu yra fiksuojama mokinio daroma pažanga): slenkstinis lygis (1) – 4, patenkinamas lygis (2) – 5–6, pagrindinis lygis (3) – 7–8, aukštesnysis lygis (4) – 9–10. III ar (ir) IV gimnazijos klasėse mokiniai gali pasirinkti rengti brandos darbą.

41. Aprašant pasiekimų lygių požymius naudojamos šios gebėjimų augimą rodančios skalės ir sąvokos:

41.1. mąstymo, samprotavimo ir elgsenos savarankiškumo:

41.1.1. padedamas – užduotis atlieka atsakydamas į nukreipiamuosius klausimus, procesą organizuoja ir dalyvaujant ir (ar) stebint mokytojui;

41.1.2. konsultuodamasis – mokinys užduotis atlieka pasitardamas su kitais, tikslingai klausdamas ar prašydamas patarimų;

41.1.3. savarankiškai – mokinys užduotis atlieka autonomiškai, pateikdamas rezultatus mokytojui;

41.1.4. solidariai – atlikęs savarankiškai užduotis mokinys konsultuoja ir bendradarbiauja savo iniciatyva su bendraklasiais, pristatydamas tam tinkamu laiku bendradarbiavimo rezultatus mokytojui ir klasei.

41.2. Mąstymo ir samprotavimo sudėtingumo:

41.2.1. sąsajų sudėtingumo – mokinys geba sieti aptariamas sąvokas tarpusavyje ir paaiškinti jų ryšius, pateikti skaidrinančių kasdienio gyvenimo pavyzdžių;

41.2.2. sisteminio sudėtingumo – mokinys geba rišliai susisteminti nagrinėjamą sąvokų visumą į bendrą temos aiškinamąją perspektyvą, paaiškinti kasdienio gyvenimo pavyzdžius;

41.2.3. tarpkontekstualaus sudėtingumo – mokinys geba susieti svarstomą dalyko temą su kitomis, palyginti skirtingų kontekstų sąvokas ir perspektyvas, atvejus ar pavyzdžius.

42. Apie mokinių pasiekimų vertinimą ir jų daromą pažangą tėvams pranešama mokyklos nustatyta tvarka. Mokinių judėjų tikybos pasiekimai viešai tarpusavyje nelyginami, vertinimo informacija mokiniams ir tėvams pateikiama individualiai.

VII SKYRIUS
MOKINIŲ PASIEKIMŲ LYGIŲ POŽYMIAI PAGAL PASIEKIMŲ SRITIS

43. Lentelėse kiekvienam klasių koncentrui pateikiami keturių lygių pasiekimų aprašai: slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis. Pasiekimų lygių požymių lentelėse raide ir skaičių junginiu (pavyzdžiui, A1.3) – žymima pasiekimų sritis (A), pirmas skaičius nurodo pasiekimą (1), o antras skaičius (3) – pasiekimų lygį.

44. Pasiekimų lygių požymiai. 1–2 klasės:

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
1. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida (A)			
Savais žodžiais pasako Toros bendrą reikšmę ir išskirtinę svarbą (A1.1).	Paaiškina, kuo Tora skiriasi nuo kitų knygų (A1.2).	Įvardina, kas laikomas Toros šaltiniu ir kas perdavė Torą žydams (A1.3)	Geba trumpai ir struktūruotai nusakyti svarbiausius rašytinės Toros gavimo įvykius (A1.4).
Nusako, kuo Tora yra svarbi žydams (A2.1).	Demonstruoja, kokiais veiksmais galima gerbti Toros tekstą (A2.2).	Apibūdina Toros teksto sakralumo požymius (A2.3).	Pateikia klausimus bendraklasiams dėl Toros šventumo ir išskirtinumo požymių (A2.4).
Supranta žydų pareigą skaityti ir mokytis Toros (A3.1).	Palygina ir pristato, kuo žydų tradicinė apranga ir pagrindiniai papročiai skiriasi nuo ne žydų (A3.2).	Nurodo, kuo žydų maldos ir maldos namai pirmiausiai skiriasi nuo kitų. Sukuria pristatymą (A3.3).	Kelia klausimą sau ir kitiems bendraklasiams, kas yra 10 D–o įsakymų ir 613 micvot (A3.4).
2. Pasiekimų sritis. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi (B)			
Žodžiu ar kitomis priemonėmis pristato D–o kaip Kūrėjo vaidmenį Pradžios knygos (Kūrimo) istorijoje (B1.1).	Papasakoja, kas nutiko pirmajai žmonių porai ir apibūdina to įvykio bendrą reikšmę mums visiems (B1.2).	Apmąsto ir įvardina D–o bendravimo su žmonėmis pagrindinius būdus (B1.3).	Apibrėžia bendrą žmonių gyvenimo uždavinį pagal Torą (pasaulio pataisa) (B1.4).
Reflektuoja D–o balso klausymosi svarbą judaizme (B2.1).	Išvardina 2–3 pagrindinius D–o bendravimo su žydais atvejus (B2.2).	Apmąsto ir pristato pagrindinį būdą, kaip atsakyti į D–o kreipimąsi judaizme (tšuva) (B2.3).	Apibūdina pagrindinius veiksmus per Jom Kipur ir suvokia jų reikšmę (B2.4).
Palygindamas įvardija savo ir bendraklasių skirtumus ir panašumus (B3.1).	Geba suprasti ir žino, kas yra pagarba skirtingam ir svetimam (B3.2).	Išskiria bendraklasių gabumus, talentus ir pozityviai (pagiriančiai) juos pristato (B3.3).	Paaiškina gyvenimo kaip etinio darbo (avodah) ir tako (derech) sąvokas (B.3.4).

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
3. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas (C)			
Paaiškina, kas yra žydų kalendorius, kelinti dabar metai pagal žydų kalendorių (C1.1).	Palygina, kuo judėjų kalendorius skiriasi nuo Grigaliaus kalendoriaus (C1.2).	Įvardija pagrindines žydų kalendoriaus šventes (C1.3).	Meldžiasi pagrindinių švenčių maldomis (C1.4).
Išvardina, kokiomis kalbomis kalba pasaulio žydai (C2.1).	Atpažįsta, kokiomis kalbomis kalba ir meldžiasi žydai Lietuvoje (C2.2).	Išvardina pagrindines su šventėmis susijusias dainas, patiekalus (C2.3).	Nusako įvairovę (C2.4).
Nusako, kada ir kaip švenčiami žydų Naujieji metai (C3.1).	Išvardina žydų švenčių pavadinimus ir kokiu metų laiku jos švenčiamos (C3.2).	Paaiškina švenčių ryšį su metų laikais (C3.3).	Kūrybiškai pristato pagrindines šventes ir su jomis susijusius ritualus (C3.4).
4. Santykis su visuomene (D)			
Apibūdina gerą ir blogą darbą (D1.1).	Paaiškina ir demonstruoja, kaip per Jom Kipur šventę reikia prašyti atleidimo (D1.2).	Apibūdina, kokie geri darbai daromi per žydiškas šventes (D1.3).	Įvardija, kas yra Cdaka, paaiškina, kodėl ji yra svarbi žydams (D1.4).
Demonstruoja, kaip reikia elgtis sinagogoje (D2.1).	Pasako vyrų ir moterų maldos vietas sinagogoje (D2.2).	Žino ir pasako, kur sinagogoje laikoma Tora, kaip vadinamas asmuo, giedantis Toros giesmes (D2.3).	Įvairias būdais išreiškia pagarbą sinagogos šventumui, nusako jos reikšmę judėjų religijoje (D2.4).
Apibūdina šeimos instituciją ir jos svarbą žmogui (D3.1).	Išvardina, kokias pareigas šeimoje atlieka tėvas, kokias motina, kokias vaikai (D3.2).	Aptaria šeimos narių atsakomybes vienas prieš kitą. Pateikia savo asmeninio įsipareigojimo pavyzdį (D3.3).	Kūrybiškai, naudodamas įvairias komunikavimo formas, pristato savo šeimą žydiškų švenčių kontekste (D3.4).
5. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija (E)			
Išvardina 2–3 pagrindinių švenčių herojus (E1.1).	Nurodo, kur vyko istoriniai švenčių įvykiai (E1.2).	Apibūdina pagrindinių švenčių herojų charakterio bruožus, turėjusius įtakos istoriniams įvykiams (E1.3).	Naudodamas įvairias komunikavimo priemones pristato pagrindinius su šventėmis susijusius istorinius faktus (E1.4).
Parodo žemėlapyje Izraelį, jį supančia valstybes, jūras, sostinę (E2.1).	Išvardina, kokios tautos gyvena Izraelyje (E2.2).	Apibūdina Izraelyje gyvenančių tautų kalbas, maldos namus (E2.3).	Naudodamas įvairias komunikavimo priemones pristato Izraelio geografiją, florą, fauną (E2.4).

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Išvardina , ką D–as sukūrė kiekvieną pasaulio sukūrimo dieną (E3.1).	Paaiškina, ką D–as veikė septintą dieną ir kaip tai susiję su šiuolaikinėmis tradicijomis (E3.2).	Paaiškina, kuo skiriasi mokslinės ir religinės pasaulio sukūrimo istorijos (E3.3).	Pateikia argumentus, kodėl tikėjimas mokslui neprieštarauja (E3.4).

45. Pasiekimų lygių požymiai pagal pasiekimų sritis. 3–4 klasės:

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
1. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida (A)			
Paaiškina, kuo Tora ypatinga (A1.1).	Išvardija, kokios Toros būna (ritiniai, knygos) (A1.2).	Apibūdina Toros užrašymo būdus ir paaiškina panašumus ir skirtumus (A1.3).	Nusako pagrindinius Toros perdavimo etapus nuo sakytinės tradicijos iki rašytinio teksto (A1.4).
Pademonstruoja, kaip Tora skaitoma: pagal nuorodą, kurią sudaro knygos pavadinimas, skyrius ir eilutė(s) (A2.1).	Pagal nuorodas suranda ir perskaito pateiktas Toros ištraukas (A2.2).	Padedamas paaiškina, kaip nurodyta Toros ištrauka siejasi su gyvenimu (A2.3).	Užrašo Toros ištraukos nuorodą (A2.4).
Įvardija bent dviejų tikėjimo protėvių istorijų pagrindinius veikėjus ir įvykius (A3.1).	Pasakoja tikėjimo protėvių istorijas (A3.2).	Pristato tikėjimo protėvių istorijas (A3.3).	Sukuria pasirinkto protėvio portretą arba jo istorijos siužetą (A3.4).
2. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi (B)			
Nusako, kaip ir kokios gyvos būtybės buvo sukurtos (B1.1).	Geba paaiškinti, kuo D–as skiriasi nuo žmonių (B1.2).	Išskiria dieviškumo bruožus (B1.3).	Naudodamas įvairias komunikavimo priemones pristatyto D–o sukurtą pasaulį (B1.4).
Pasako Šabato maldas (B2.1).	Nusako asmeninės ir bendruomeninės maldos skirtumus (B2.2).	Nurodo, kas yra minjanas ir kokia jo paskirtis (B2.3).	Pateikia argumentus, kodėl malda vienija.(B2.4).
Žino, kas yra 10 D–o įsakymai (B.3.1).	Įvardija priežastis, kodėl žmonės laikosi 10 D–o įsakymų (B3.2).	Paaiškina, kodėl sunku laikytis 10 D–o įsakymų (B3.3).	Naudodamas įvairias komunikavimo priemones pristato, kaip kasdieniame gyvenime laikosi 10 D–o įsakymų (B3.4).
3. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas (C)			

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Užrašo datą pagal judėjų kalendorių (C1.1).	Paaiškina, kuo skiriasi monoteistinės ir politeistinės religijos (C1.2).	Palygina judėjų, krikščionių, musulmonų metų skaičiavimo pradžią (C1.3).	Paaiškina judėjų, krikščionių, musulmonų kalendoriaus sandaros panašumus ir skirtumus (C1.4).
Įvardina, kas yra micva (C2.1).	Paaiškina, ar visi žmonės privalo vykdyti micvot (C2.2).	Paaiškina, kas yra gematrija ir kaip ja naudotis (C2.3).	Paaiškina judaizme naudojamus terminus ir jų prasmę (C2.4).
Žino, kokios apeigos vykdomos per pagrindines žydų šventes (C3.1).	Skiria Šabatą (apeigas, maldas) nuo kitų švenčių (C3.2).	Paaiškina per šventes vykdomų apeigų prasmę (C3.3).	Kūrybiškai naudodamas įvairias komunikavimo priemones pristato, kaip namie švenčia pagrindines šventes (C3.4).
4. Santykis su visuomene (D)			
Paaiškina, kuo skiriasi kitų religijų maldos namai (D1.1).	Paaiškina, kokie yra skirtingų religijų šventikai (D1.2).	Paaiškina, kuo skiriasi elgesys skirtingų religijų šventyklose ir su kuo jis susijęs (D1.3).	Paaiškina, kas žydo gyvenime yra atsakomybė prieš Kūrėją ir prieš kitus žmones (D1.4).
Paaiškina, kaip ir kodėl reikia elgtis sinagogoje (D2.1).	Paaiškina, kas gali būti žydų šventykla, ir kodėl negalima atstatyti Trečiosios šventyklos (D2.2).	Paaiškina, kaip Tora pagerbiama pamaldų metu (D2.3).	Paaiškina Toros svarbą asmeniui ir visai tautai (D2.4).
Paaiškina, kuo skiriasi judėjų šeimos nuo kitų religijų šeimų (D3.1).	Įvardija, kokius vaidmenis šeimose užima tėvas ir motina (D3.2).	Remdamasis savo šeimos pavyzdžiu paaiškina, kaip išreiškiama pagarba šeimos nariams (D3.3).	Kūrybiškai, naudodamas įvairias komunikavimo priemones, pristato, kaip konstruktyviai šeimose gali būti sprendžiami konfliktai (D3.4).
5. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija (E)			
Paaiškina, kuo Toros istorijos skiriasi nuo mokslo (E1.1).	Paaiškina, dėl ko ir kaip radosi modernus mokslas ir Apšvieta (E1.2).	Paaiškina, ko mokė ir kaip gyveno Vilniaus Gaonas (E1.3).	Paaiškina, dėl ko B Spinoza buvo išmestas iš žydų bendruomenės ir ką tai reiškia dabar (E1.4).
Išskiria ir pavaizduoja žydų tautos simbolius (E2.1).	Nusako žydų tautos simbolių reikšmę (E2.2).	Aptaria žydų tautos simbolių atsiradimo istoriją (E2.3).	Palygina žydų ir kitų tautų simbolius ir jų reikšmę (E2.4).
Įvardija senąsias žydų istorijos asmenybes – patriarchus ir pranašus (E3.1).	Įvardija žydų Karalius ir reformatorius ir jų reikšmę žydų istorijai (E3.2).	Įvardija garsius išminčius ir rabinus, žino jų indėlį į judaizmą (E.3.3).	Įvardija istorines žydų asmenybes ir jų indėlį į žydų kultūrą (E3.4).

46. Pasiekimų lygių požymiai pagal pasiekimų sritis. 5–6 klasės:

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
1. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida (A)			
Paaiškina sąvoką „Tora“ (A1.1).	Atskiria Toros literatūrą nuo nereliginių ir mokslinių tekstų (A1.2).	Paaiškina, kodėl Tora kasmet skaitoma iš naujo (A1.3).	Palygina ir pristato, kuo skiriasi Alachas, Biblija ir Koranas (A1.4).
Nurodo, kad Tora yra svarbus kultūrinis paveldas (A2.1).	Nurodytuose tekstuose atpažįsta pamokančias istorijas (A2.2).	Paaiškina, kuo Toros kultūrinis paveldas yra svarbus. Toroje randa pamokančius pavyzdžius ir juos paaiškina (A2.3).	Toros pamokymus sieja su gyvenimu ir asmenine patirtimi, juos interpretuoja kaip literatūros ir kaip tikėjimo tekstus (A2.4).
Nurodo, kuo ypatingi buvo Abraomas ir Mozė (A3.1).	Paaiškina Mozės ir Abraomo misijas (A3.2).	Interpretuoja ir aiškina, kodėl būtent Mozė buvo pasirinktas vykdyti misiją (A3.3).	Naudodamas įvairias komunikavimo priemones pristato Abraomo ir Mozės dialogą (A3.4).
2. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi (B)			
Nurodo, kuo ypatingas judaizmo D–as (B1.1).	Paaiškina, kaip D–as save pristato (B1.2).	Kelia klausimus ir diskutuoja klausimu „Ar D–as prisiima atsakomybę už savo tautą“ (B1.3).	Paaiškina, koks šiuolaikinio mokslo ir netikinčių žmonių (ateistų, agnostikų) požiūris į D–ą ir religijas (B1.4).
Padedamas nurodo D–o trejybiškumą, išvardija Švenčiausios Trejybės asmenis (B2.1).	Aiškinasi ir diskutuoja tema „Kada žmonės kreipiasi į D–ą“ (B2.2).	Paaiškina, kokia kolektyvinės maldos prasmė (B2.3).	Analizuoja ir reflektuoja savo asmeninį požiūrį į D–ą ir savo santykį su malda (B2.4).
Įvardija pagrindines didžiąsias pasaulio religijas (B3.1).	Įvardija pagrindinių didžiųjų pasaulio religijų simboliką (B3.2).	Analizuoja kodėl yra daug religijų (B3.3).	Palygina ir pristato didžiųjų pasaulio religijų pagrindinius principus, panašumus ir skirtumus (B.3.4).
3. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas (C)			
Paaiškina judėjų kalendoriaus ypatumus (C1.1).	Apibūdina rudens ir pavasario šventes (C1.2).	Apibūdina rudens ir pavasario šventes, jų sąsajas su kalendoriumi (C1.3).	Palygina ir pristato judėjų kalendoriaus sandaros ypatumus, skirtumus nuo Grigaliaus kalendoriaus (C1.4).
Nurodo esminius rudens ir pavasario švenčių istorinio konteksto faktus (C2.1).	Paaiškina rudens ir pavasario švenčių istorinį kontekstą (C2.2).	Apibūdina svarbiausius švenčių įvykius, turėjusius įtakos tolimesnei judėjų istorijai (C2.3).	Palygina ir kūrybiškai pristato švenčių istorinius kontekstus (C2.4).

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Išvardina rudens ir pavasario švenčių šventimo simbolius ir ženklus (C3.1).	Paaiškina švenčių ryšį su Adomo ir Ievos sukūrimu (C3.2).	Atpažįsta ir geba diskutuoti laisvės tema šventėse (C3.3).	Kūrybiškai perteikia laisvės temą (C3.4).
4. Santykis su visuomene (D)			
Įvardija pagrindines tradicijas, susijusias su vaiko gimimu (D1.1).	Nurodo tradicijų, susijusių su vaiko gimimu, atsiradimo istoriją (D2.2).	Apibūdina tradicijų, susijusių su vaiko gimimu, prasmę (D1.3).	Palygina judėjų ir krikščionių tradicijas, susijusias su vaiko gimimu (D1.4).
Apibūdina, kokia tradicinė žydų šeima (D2.1).	Įvardija, kokie yra šeimos sukūrimo įstatymai pagal judėjų tradicijas (D2.2).	Paaiškina, nuo ko žmones saugo D–o įstatymai (D2.3).	Diskutuoja asmens ir bendrijų laisvos valios bei normų paisymo klausimais (D2.4).
Išvardija 10 D–o įsakymų (D3.1).	Pateikia pavyzdžius, kaip sąžinė sąlygoja žmogaus apsisprendimus (D3.2).	Remdamasis Dekalogu svarsto asmeninius veiksmus (D3.3).	Pasirinktais būdais parodo, kuo yra aktualus Dekalogas (D3.4).
5. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija (E)			
Nagrinėja, kuo išsiskiria žydų religinės tradicijos. Įvardija 1–2 bruožus (E1.1).	Geba nupasakoti esminius judaizmo raidos etapus (E1.2).	Įvardija judaizmo svarbą žydams (E1.3).	Diskutuoja, kokius poreikius gali patenkinti religija (E1.4).
Įvardija pagrindinius Izraelio simbolius (E2.1).	Paaiškina pagrindinių simbolių susikūrimo istorijas (E2.2).	Nagrinėja ir paaiškina pagrindinių simbolių reikšmes (E2.3).	Palygina Lietuvos ir Izraelio simbolius ir jų reikšmę (E2.4).
Papasakoja Pradžios knygos ir patriarchų istorijų siužetus (E3.1).	Paaiškina, kuo šios istorijos skiriasi nuo kitų bronzos ir (ar) geležies amžiaus Artimųjų Rytų kultūrų (E3.2).	Nagrinėja ir pristato, kokias istorijas gali paaiškinti mokslininkai (E3.3).	Kūrybiškai pristato pradžios knygos istorinius momentus (E3.4).

47. Pasiekimų lygių požymiai pagal pasiekimų sritis. 7–8 klasės:

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
1. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida (A)			
Paaiškina, kas yra Tora ir Talmudas (A1.1).	Nagrinėja ir paaiškina, kuo Tora ir Talmudas reikšmingi ne tik žydams (A1.2).	Pasirinktą Toros tekstą paaiškina žodine ir dvasine prasme. Atpažįsta	Pasirinktus Toros tekstus paaiškina žodine ir dvasine prasme, jas interpretuoja istoriniame kontekste.

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
		Toroje esančią istorinę konteksto kalbą (A1.3).	Paaiškina, kaip Torą tyrinėja empiriniai mokslai ir teologija (A1.4).
Tekste atpažįsta geografines vietoves, kuriose vystėsi biblinis pasakojimas (A2.1).	Atpažįsta sąsajas tarp biblinių ir istorinių įvykių, vietovių ir aplinkybių (A2.2).	Gretina istorinius ir biblinius įvykius, sieja su jų geografiniu ir istoriniu kontekstu (A2.3).	Atpažįsta istoriniuose įvykiuose D–o veikimą (A2.4).
Remdamasis Toros naratyvais paaiškina Šventyklos sugriovimo ir Galuto įvykius (A3.1).	Chronologinėje Toros juostoje suranda ir apibūdina svarbiausius įvykius (A3.2).	Toros pasakojimus gretina su Toros chronologine juosta (A3.3).	Kūrybiškai interpretuoja ir pristato pasirinktą Toros istorijos laikotarpį, jį iliustruoja to laikotarpio bibliniais tekstais ir simboliais (A3.4).
B. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi			
Paprastomis kategorijomis apibūdina mirties sąvoką (B1.1).	Kelia ir ieško atsakymų į pagrindinius mirties ir pomirtinio gyvenimo klausimus (B1.2).	Diskutuoja pomirtinio gyvenimo klausimais ir sieja su asmeniniu gyvenimu (B1.3).	Palygina pomirtinio gyvenimo suvokimą judaizme ir kitose religijose (B1.4).
Išvardina maldos D–ui pavyzdžius Toroje (B2.1).	Geba įvardinti, kokiomis aplinkybėmis Toros istorijų veikėjai meldėsi D–ui (B2.2).	Komentuoja, kuo skiriasi pokalbis su žmogumi nuo maldos (B2.3).	Palygina judaizmo ir kitų religijų maldas (B2.4).
Paaiškina, kuo skiriasi judėjų, krikščionių, musulmonų tikėjimai. Nurodo 3–5 kiekvieno tikėjimo bruožus (B3.1).	Nagrinėja, kas yra tarpreliginis dialogas (B3.2).	Palygina įvairias judaizmo mokyklas (B3.3).	Analizuoja nesutarimo tarp religijų klausimą (B3.4).
3. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas (C)			
Išvardina apeigas, susijusias su pilnametyste, su malda sinagogoje (C1.1).	Paaiškina apeigų, susijusių su pilnametyste, su malda sinagogoje prasmę (C1.2).	Analizuoja ir paaiškina, žydiškų vardų suteikimo reikšmes ir prasmes (C1.3).	Pristato savo vardą, jo atsiradimo istoriją (C1.4).
Apibūdina, kas yra sinagoga (C2.1).	Nagrinėja sinagogos atsiradimo istoriją (C2.2).	Nagrinėja sinagogos sandarą, joje dirbančius žmones ir jų pareigas (C2.3).	Analizuoja ir paaiškina kasdienę religinę praktiką (košerinis maistas, rankų plovimas, mezuza, Šabato ir švenčių žvakių degimas, drabužiai) (C2.4).

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Aptaria ir pristato žydams švenčiausios vietos Jeruzalėje istoriją (C3.1).	Analizuoja žydams švenčiausios vietos Jeruzalėje reikšmę žydų tautai (C3.2).	Analizuoja ir sieja švenčių, susijusių su šventyklomis ir jų sugriovimu, istoriją (C3.3).	Analizuoja ir sieja, kokią reikšmę šventyklos liekanos turi žydams šiandieną (C3.4).
4. Santykis su visuomene (D)			
Aptaria ir pristato, kokie yra žydų laidojimo ritualai (D1.1).	Nurodo skirtingų religijų laidojimo ritualų panašumus ir skirtumus (D1.2).	Pristato ir paaiškina, kaip artimieji turi elgtis per laidotuves (D1.3).	Diskutuoja laidotuvių tradicijų prasmės klausimais (D1.4).
Žino, kaip sudarytas siduras (maldaknygė) (D2.1).	Geba nurodyti, kokios yra kasdienės ir švenčių maldos (D2.2).	Išskiria iš kitų vidinės maldos būdus ir juos paaiškina. Paaiškina biblinės maldos ir Toros tradicijos maldos pavyzdžius (D2.3).	Siedamas savo informaciją apie maldas, išreiškia savo suvokimą apie maldą kaip poeziją (D2.4).
Išvardina kelis tikėjimo liudytojų pavyzdžius. Atpažįsta tikėjimo svarbą ribinėse situacijose (D3.1).	Paaiškina tikėjimo liudytojų herojiškumą, pateikia pavyzdžių. Nusako, kokia yra tikėjimo svarba tautos istorijoje esant ribinėms situacijoms (D3.2).	Pateikia tikėjimo liudytojų pavyzdžius, palygina jų veiklą, herojiškus poelgius. Diskutuoja apie tikėjimo reikšmę asmeniui ir tautai ribinėse situacijose (D3.3).	Sieja asmens herojiškus tikėjimo pavyzdžius su tautos istorija, analizuoja juos ribinių situacijų kontekste. Apibūdina tikėjimo svarbą asmeniniame ir tautos gyvenime (D3.4).
5. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija (E)			
Paaiškina, kuo skiriasi monoteizmas nuo politeizmo (E1.1).	Paaiškina, kas yra stabmeldystė ir kuo jos draudimas toks svarbus žydams (E1.2).	Išsako ir argumentuoja savo poziciją vieno D–o atžvilgiu (E1.3).	Diskutuoja apie Mozę, išėjimą iš Egipto ir Toros gavimą – ką sako Tora ir ką sako archeologai (E1.4).
Paaiškina, ką reiškia būti žydu (E2.1).	Paaiškina, ar galima ir kokiu būdu tapti žydu (E2.2).	Paaiškina judaizmo išlikimo strategijas ne-judaistinėse aplinkose (E2.3).	Paaiškina judaizmo Lietuvoje ypatumus (E2.4).
Paaiškina sąvoką „Galutas“ (E3.1).	Paaiškina sąvoką „Galutas“ istorinių įvykių kontekste (E3.2).	Nusako ir analizuoja Galuto fenomeną šiuolaikiniame pasaulyje (E3.3).	Generuoja idėjas, kuria veiksmų planą, kaip gali vykti pasklidusių po pasaulį žydų grįžimas į istorinę tėvynę (E3.4).

48. Pasiekimų lygių požymiai pagal pasiekimų sritis. 9–10 ir I–II gimnazijos klasės:

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
1. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida (A)			
Paaiškina skirtumus ir sąsajas tarp rašytinės ir sakytinės Toros (A1.1).	Savais žodžiais apibūdina Toros literatūros ir interpretavimo tradicijos reikšmę judaizmo tradicijoje (A1.2).	Aiškiai ir pakankamai išsamiai įvardija ir nusako santykio su Toros ir Talmudo tekstais būdus žydų, kitų religijų bei šiuolaikinio mokslo bendruomenėse skirtumus (A1.3).	Komentuoja pagrindinius Toros tekstų interpretavimo principus ir būdus Talmude (A1.4).
Savais žodžiais paaiškina, kaip paprasčiausia taikyti Toros ir Talmudo tekstus savo gyvenime (A2.1).	Paaiškina Toros ir Talmudo tekstų poveikį asmens ir bendruomenės sprendimams, veiksmams (A2.2).	Įvairiais interpretavimo lygiais prasmingai susieja Toros naratyvus ir Talmudo aiškinimus su šiuolaikinės visuomenės patirtimi (A2.3).	Kūrybiškai interpretuoja šiuolaikinių medijų, grožinės ir mokslinės literatūros tekstus remdamasis Toros ir Talmudo tekstais (A2.4).
Savo kultūrinėje aplinkoje ir istoriniuose pavyzdžiuose atpažįsta Toros naratyvų, simbolių ir personažų panaudos atvejus, paaiškina pagrindines jų reikšmes (A3.1).	Minimaliai paaiškina bet kuriuos Toros ir Talmudo tekstus pasitelkdamas aiškinamąją literatūrą (A3.2).	Atpažįsta šiuolaikinio meno, literatūros ir mokslo tekstuose Toros ar Talmudo citatas, intarpus, nuorodas bei paaiškina etinę jų reikšmę (A3.3).	Remdamasis aiškinamaisiais šaltiniais išskiria pagrindines praktines ir etines-moralines problemas, dilemas ir jų sprendimų strategijas Toros ir Talmudo tekstuose (A3.4).
2. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi (B)			
Išvardija Izraelio tautos išrinktumo esmines reikšmes (B1.1).	Paaiškina klausymosi ir atsako (šema ir (ar) tšuva). sąvokas Toroje ir maldoje Šma Israel. Pateikia Toros tekstų nuorodas. Supratimą demonstruoja savo pavyzdžiais (B1.2).	Paaiškina ir iliustruoja Toros naratyvais pagrindinius Kūrėjo santykio su kūrinija ir žmogumi atvejus ir būdus (B1.3).	Kritiškai vertinai ir bendrais bruožais lygina informacijos apie D–o, žydų ir žmonijos santykius įvairovę žydų, kitų religijų, mokslinėse perspektyvose (B1.4).
Apibrėžia maldos esmę (B2.1).	Įvardija maldos veiksmų ir formų prasmę (B2.2).	Įvardija, kokius žmogaus poreikius išreiškia malda (B2.3).	Paaiškina ir pagrindžia skirtumus tarp kavana ir šiuolaikinės meditacinės praktikos (B2.4).
Apibrėžia pagrindines tarpreliginio dialogo sąvokas ir principus (B3.1).	Paaiškina tarpreliginio dialogo raidos etapus (B3.2).	Remdamasis aiškinamaisiais šaltiniais įvardija ir informatyviai	Analizuoja ir pristato įvairiomis raiškos priemonėmis, įvairiais etiniais atžvilgiais idėjas apie

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
		komentuoja tarpreliginių susitikimų tikslus ir rezultatus (B3.3).	skirtingų tautų, kultūrų, tradicijų, gyvensenų bendrystę ir konfliktų suvaldymą (B3.4).
3. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas (C)			
Nusako žydiškų, judaizmo tapatumų geografinę ir istorinę įvairovę istorijoje (C1.1).	Apibūdina skirtingus geografinius bei istorinius švenčių ir tradicijų bei ritualų kontekstus (C1.2).	Paaiškina tradicijų panašumus ir skirtumus Galuto (Išblaškymo) eigoje (C1.3).	Analizuoja tradicijų ir švenčių reikšmę asmenų bei bendruomenių tapatumui (C1.4).
Paaiškina, kaip skirtingai judėjų tapatybė gali būti reiškiama asmens, šeimos ir bendruomenės lygmenimis (C2.1).	Analizuoja istorinius ir modernius asmens, šeimos ir bendruomenės sąveikos konfliktus (C2.2).	Paaiškina veiksmingiausius modernių asmens, šeimos ir bendruomenės konfliktų sprendimų būdus (C2.3).	Apibūdina asmens atsakomybę už bendruomenės tvermę. Atlieka tiriamąjį darbą apie vietos bendruomenę (C2.4).
Analizuoja svarbiausius žydų kultūrines ir (ar) religines bendruomenes formuojančius bei išlaikančius principus (C3.1).	Paaiškina, kaip svarbiausi kultūriniai ir (ar) religiniai bendruomeniškumo principai įgalina ir praturtina asmens gyvenimą šiais laikais (C3.2).	Nusako svarbiausius iššūkius ir kliūtis asmens konstruktyviems ir empatiškiems santykiams su šeima ir bendruomene (C3.3).	Analizuoja, kaip asmens charakterio savybių (middot) sisteminga plėtra prisideda prie bendruomenės tvermės ir solidarumo (C3.4).
4. Santykis su visuomene (D)			
Įvardija religingumo formas ir reikšmę praktikuojančio asmens ir bendruomenės gyvenime (D1.1).	Nusako religinės ir nereliginės gyvensenos principinius skirtumus ir įtampas šiuolaikiniame gyvenime (D1.2).	Analizuoja stereotipų ir išankstinių nusistatymų kilmę ir neigiamą poveikį visuomenės ir religinių bendruomenių gyvenimui (D1.3).	Komentuoja pagrindinius judaizmo etinius indėlius į bendražmogišką etiką ir etinę praktiką, religinės bei pasaulėžiūrinės tolerancijos principus (D1.4).
Kelia klausimus apie religijos, filosofijos, mokslinės pasaulėžiūros skirtingus būdus kurti prasmę žmogaus gyvenime (D2.1).	Atskiria šventumo ir pasaulietiškumo, žinojimo ir išminties, mokslingumo ir teisingumo bei etiškumo aspektus žmogaus gyvenime (D2.2).	Paaiškina etinio-moralinio tobulėjimo ir asmens brandos santykį, geba kelti klausimus apie tokios brandos reikalingumą ir būdus šiuolaikinėje visuomenėje (D2.3).	Remdamasis Toros ir Talmudo, Musaro sąjūdžio pavyzdžiais suformuluoja kasdienės etinio tobulinimosi disciplinos principus (D2.4).
Suvokia ir gali nusakyti buvimo žydu ir (ar) etiškai orientuotu žmogumi pagrindinius principus (D3.1).	Žino ir gali nusakyti judaizmo organizacines formas ir vaidmenis (D3.2).	Paaiškina, kaip solidarumo, bendradarbiavimo ir proaktyvios pagalbos kitam principai sutvirtina	Geba atskirti ir įvardinti savo ir kitų turimus talentus ir kartu su grupe suplanuoja socialinės, gamtinės ir (ar) miesto ar kultūrinės aplinkos

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
		tarpasmeninius, šeiminius ir bendruomenės ryšius (D3.3).	pataisymo – tikkun ha-olam – projektą (D3.4).
5. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija (E)			
Paaiškina higienos, mitybos ir socialinio solidarumo tradicijų turinį, kilmę bei reikšmę žydų kultūroje (E1.1).	Paaiškina judaizmo ir krikščionybės, judaizmo ir islamo išsiskyrimo pagrindinius istorinius aspektus (E1.2).	Apibūdina pagrindinius judaizmo raidos etapus ir doktrinų pokyčius (E1.3).	Apibūdina šiuolaikinio judaizmo pagrindines formas, jų skirtumus (E1.4).
Įvardija pagrindinius šeimos ir artimų santykių etikos principus judaizmo tradicijoje (E2.1).	Svarsto ir pristato esminius religinės etikos skirtumus nuo nereliginių gyvensenų aktualiais žmonių santykių ir ryšių aspektais (E2.2).	Nurodo ir pristato pagrindinius Toros pasakojimus bei Talmudo interpretacijas, nusakančias artimų santykių, tarpusavio įsipareigojimų, abipusiškumo reikalavimus judėjo gyvenime (E2.3).	Lygina, analizuoja ir diskutuoja šiuolaikinio socialinio gyvenimo ir artimų ryšių kultūros pokyčius judaizmo ir kitų religinių tradicijų atžvilgiu (E2.4).
Įvardija modernizacijos, globalizacijos, vartotojiškumo sąvokas, žino tvarios pasaulio ir visuomenių raidos principus bei sieja su tikkun ha-olam principais (E3.1).	Įvardija svarbiausius rinkos visuomenių etinius ir psichologinius konfliktus, susijusius su socialinės-ekonominės nelygybės, eikvojimo ir engimo reiškiniais bei pristato judaizmo tradicijos siūlomus sprendimus šioms problemoms spręsti (E3.2).	Apibūdina ir pristato klimato kaitos ir ekologinio nuskurdimo problemų sprendinius, siūlomus judaizmo tradicijos (E3.3).	Komentuoja solidarios, tvarios, gamtą tausojančios visuomenės gyvenimo principus judaizmo tradicijos pagrindu (E3.4).

49. Pasiekimų lygių požymiai pagal pasiekimų sritis. III–IV gimnazijos klasės:

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
1. Šventojo Rašto pažinimas kaip asmeninės ūgties prielaida (A)			
Apžvelgia, palygina ir vertina Tanacho bei Talmudo reikšmę pasaulio literatūros istorijoje (A1.1).	Apibendrina svarbiausias etinių konfliktų, principų ir veiksenų temas, patekusias iš Toros ir Talmudo į Europos literatūrą (A1.2).	Nusako pagrindines Talmudo aiškinimų strategijas ir kryptis panaudodamas Toros naratyvus. Tyrinėja pagrindinius šiuolaikinės biblistikos ir biblinės archeologijos	Savarankiškai kritiškai interpretuoja Toros ir Talmudo ištraukas pasirinkto platesnio nūdienos konteksto atžvilgiu (A1.4).

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
		atradimus Toros naratyvų istoriškumo klausimu (A1.3).	
Savais žodžiais paaiškina, kaip nuosekliai taikyti Toros ir Talmudo tekstus middot plėtrai asmens gyvenime (A2.1).	Savarankiškai ir kritiškai naudoja Toros bei Talmudo tekstų interpretacijas aiškinti savos šeimos ir bendruomenės patirtį (A2.2).	Savarankiškai ir kritiškai, įvairiais interpretavimo lygiais panaudoja Toros naratyvus ir Talmudo aiškinimus Lietuvos Europos ir žmonijos patirčiai paaiškinti (A2.3).	Savarankiškai ir kritiškai svarsto eilę prieštaringų interpretacijų tai pačiai dilemai ar konfliktui paaiškinti panaudojant Toros ir Talmudo nuorodas (A2.4).
Gali kritiškai palyginti Toros ir Talmudo naratyvų simboliką ir retoriką su duotais sekuliarių medijų pavyzdžiais (A3.1).	Geba savarankiškai, nuosekliai ir kritiškai identifikuoti bei palyginti šiuolaikinėse medijose randamus Toros ir Talmudo motyvus (A3.2).	Savarankiškai ir kritiškai sistemina etines dilemas ir jų siūlomus sprendimus Talmudo ir Toros tekstuose. Prosocialiai interpretuoja Toros ir Talmudo naratyvus bei pamokymus kasdienio ir (ar) modernaus gyvenimo problemų atžvilgiu (A3.3).	Kritiškai ir empatiškai svarsto bei savarankiškai reaguoja į aplinkinio socialinio gyvenimo įvykius tikslingai panaudodamas Toros ir Talmudo naratyvus (A3.4).
2. Tikėjimo turinio pažinimas: ryšys su Kūrėju ir santykis su kitu žmogumi (B)			
Kritiškai analizuoja pasirinkimo tapti žydu ir praktikuoti judaizmą motyvus ir palygina juos su judaizmo atsisakymo ir ateistinės gyvensenos motyvais (B1.1).	Analizuoja kasdienės maldos Amida ir (ar) Šmonė Esrė dalių simbolizmą ir interpretavimo būdus asmens gyvenimui (B1.2).	Palygina ir interpretuoja religinius ir mokslinius D–o apsireiškimų bei religingumo reiškinius istorinėje perspektyvoje. Panaudodamas šiuolaikinę mokslinę literatūrą analizuoja ir interpretuoja pateiktus Kabalos literatūros tekstus istorinėje perspektyvoje (B1.3).	Savarankiškai ir empatiškai demonstruoja tikkun ha-olam (žmonių veiklos ir santykių pataisymo) iniciatyvas savo bendruomenėje (B1.4).
Nusako maldos socialinę, elgsenos ir psichologinę naudą, kritiškai palygina ją su nereliginėmis ar šiuolaikinio sinkretizmo technikomis (B2.1).	Įvardija maldos kaip prasmingo ir sąmoningo veiksmo poveikius individui ir aplinkiniams (B2.2).	Palygina ir interpretuoja religinio maldingumo bei modernios sinkretinio ir postreliginio dvasingumo ar askezės reiškinius. Savarankiškai pasirinkdamas adekvačią literatūrą kritiškai	Atskiria ir kritiškai interpretuoja netradicinio religingumo ir nereliginių psichofizinių praktikų poveikį individui ir visuomenei (B2.4).

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
		analizuoja duotus maldingumo pavyzdžius (B2.3).	
Gerbdamas kitų žmonių religinius įsitikinimus dalyvauja tarpreliginiame dialoge mokyklos bendruomenėje (B3.1).	Palygina ir sieja įvairių pasaulio religijų atstovų pozicijas Lietuvoje (B3.2).	Aptaria ir palygina globalius ir lokalius religingumo bei postreligingumo reiškinius. Nusako judaizmo Lietuvoje istorijos ir pozicijų pagrindus už mokyklos bendruomenės ribų (B3.3).	Visapusiškai įvertindamas religijų įvairovę empatiškai ir kritinio mąstymo pagalba inicijuoja ir plėtoja tarpreliginį ir (ar) religijos bei mokslo dialogą už mokyklos bendruomenės ribų (B3.4).
3. Šventės, tradicijos, ritualai, bendruomenės gyvenimas (C)			
Svarsto ir vertina Galuto bei Izraelio valstybės poveikį dabartinei žydų tapatybių įvairovei (C1.1).	Apibūdina ir kritiškai interpretuoja skirtingus šiuolaikinius švenčių, tradicijų bei ritualų kontekstus (C1.2).	Inicijuoja, struktūruoja ir interpretuoja judėjų švenčių veiklas mokyklos bendruomenėje. Paaiškina šiuolaikinio Izraelio švenčių kultūrą ir jos įtaką Lietuvos žydų bendruomenei (C1.3).	Kritiškai palygina ir interpretuoja šiuolaikinių žydų bendruomenių tapatybių skirtumus (C1.4).
Kritiškai analizuoja ir lygina etninių, tarpetninių ir pilietinių arba kultūrinių tapatybių perspektyvas (C2.1).	Kritiškai analizuoja tarpetninių ir tarpkultūrinių istorinių bei dabartinių konfliktų priežastis, aplinkybes bei pasekmes (C2.2).	Paaiškina švenčių raidos ir formų įvairovę istoriniame kontekste. Nusako ir paaiškina Toros ir Talmudo siūlomus tarpetninių, pilietinių ir tarpkultūrinių konfliktų reguliavimo būdus (C2.3).	Apibūdina asmens atsakomybę už taikią ir solidarią visuomenės raidą. Atlieka tiriamąjį darbą apie konfliktus ir jų sprendimus visuomenėje (C2.4).
Kritiškai analizuoja konkrečias žydų kultūrines ir (ar) religines bendruomenes formuojančius bei išlaikančius veiksnius (C3.1).	Interpretuoja, kaip ir kurie svarbiausi kultūriniai ir (ar) religiniai bendruomeniškumo principai įgalina mokyklos ir Lietuvos žydų bendruomenę stiprinimą (C3.2).	Savarankiškai demonstruoja iniciatyvas plėtoti savo ir bendramokslių konstruktyvius bei empatiškus santykius su šeimomis ir mokyklos bendruomene. Paaiškina bendrą švenčių simbolizmą ir prasmes išorinėms mokyklai bendrijoms arba asmenims (C3.3).	Savarankiškai gina ir įgyvendina tikkun ha-olam vertybes platesnėje gyvenamosios vietos ar miesto bendruomenėje. Inicijuoja arba dalyvauja socialinės ir gamtos aplinkos gerinimo projektuose (C3.4).
4. Santykis su visuomene (D)			

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
Įvardija šiuolaikinio religingumo ir nereliginių pasaulėžiūrų konflikto ir įtampų formas, pavyzdžius (D1.1).	Kritiškai aptaria ir paaiškina tradicinio religingumo vertę nūdienos gyvenimo kontekste (D1.2).	Interpretuoja savo ir kitų gyvenimo įvykius tiek judėjų, tiek universaliais etikos principais. Kritiškai analizuoja ir lygina stereotipų bei išankstinių nusistatymų neigiamą poveikį Lietuvos visuomenės ir religinių bendruomenių gyvenimui (D1.3).	Paaiškina ir savo elgsena demonstruoja pagrindinius judaizmo etinius solidarumo ir tarpasmeninio, tarpetninio, tarpkultūrinio bendradarbiavimo principus (D1.4).
Formuluoja ir kritiškai svarsto bei palygina konkrečius prasmėdaros būdus religijose, filosofijose, mokslinėse pasaulėžiūrose (D2.1).	Kritiškai lygina kuo įvairesnius šventumo ir pasaulietiškumo, žinojimo ir išminties, mokslingumo ir teisingumo bei etiškumo aspektus žmogaus gyvenime (D2.2).	Kelia klausimus apie etinės brandos reikalingumą ir būdus brėsti šiuolaikinėje visuomenėje. Nusako ir pagrindžia etinio-moralinio tobulėjimo ir asmens brandos sąryšio būtinumą dabarties sąlygomis (D2.3).	Vykdo savo charakterio etinių stiprybių (middot) stiprinimo projektą naudodamasis Musaro sąjūdžio metodais (D2.4).
Paaiškina ir elgesiu demonstruoja buvimo žydu ir (ar) etiškai orientuotu žmogumi esminius principus (D3.1).	Nusako judaizmo formalaus mokymosi metodus ir organizacinę sistemą (D3.2).	Nusako ir pademonstruoja kritinio mąstymo, informuotumo ir erudicijos reikšmę judaizmo etinių principų raiškai asmens ir bendruomenės gyvenime (D3.3).	Motyvuoja bendraklasius ar kitus mokyklos bendruomenės narius kurti ir dalyvauti socialinės, gamtinės ir (ar) miesto ar kultūrinės aplinkos pataisymo – tikkun ha-olam – projektuose (D3.4).
5. Judaizmo sąsajos su žydų tautos istorija (E)			
Palygina ir paaiškina higienos, mitybos ir socialinio solidarumo tradicijų turinį, kilmę bei reikšmę žydų kultūroje su kitų kultūrų papročiais ir nuostatomis (E1.1).	Kritiškai analizuoja monoteistinių, politeistinių religijų ir naujojo religingumo bei nereligingumo skirtumų, konfliktų bei įtampų aspektus (E1.2).	Paaiškina šiuolaikines judaizmo kryptis ir skirtumus tarp jų. Kritiškai analizuoja ir paaiškina pagrindinių judaizmo raidos etapų ir doktrinų pokyčių reikšmę dabartiniam judėjų gyvenimui (E1.3).	Kritiškai analizuoja šiuolaikinių religinių ir nereliginių žydų gyvensenų skirtumus ir svarsto tolimesnės judaizmo raidos perspektyvas (E1.4).
Įvardija ir analizuoja iššūkius ir pokyčius judėjiškiems šeimos ir	Kritiškai analizuoja modernaus gyvenimo veiksmus, ribojančius ar priešingus etiniam asmens	Paaiškina religinių ir nereliginių žydiškų gyvensenų skirtumus, įtampas ir sąryšius. Kritiškai	Kritiškai lygina, analizuoja ir diskutuoja represijų, genocido veiksmų bei Holokausto sąsajas,

Slenkstinis (1)	Patenkinamas (2)	Pagrindinis (3)	Aukštesnysis (4)
artimų santykių etikos principams nūdienos visuomenėse (E2.1).	tobulėjimui bei veiksmui judaizmo perspektyvoje (E2.2).	analizuoja ir paaiškina 20 a. istorinių iššūkių judaizmui pavyzdžius ir jų reikšmę dabarčiai (E2.3).	skirtumus bei etines pasekmes dabarties visuomenėms. Dalyvauja istorijos atminčių dialogo projektuose mokyklos ir miesto bendruomenėse su mokiniais iš Izraelio ar kitų Galuto kraštų (E2.4).
Kritiškai analizuoja ir lygina modernizacijos, globalizacijos, vartotojiškumo veiksnius ir jų įtaką tikkun ha-olam perspektyvai (E3.1).	Kritiškai analizuoja rinkos visuomenių etinius ir psichologinius konfliktus, susijusius su socialinės-ekonominės nelygybės, eikvojimo ir engimo reiškiniais iš judaizmo perspektyvos (E3.2).	Analizuoja ir interpretuoja dabartinius diasporos ir Izraelio istorijos bei nūdienos faktus. Geba kritiškai analizuoti klimato kaitos ir ekologinio nuskurdimo problemas bei siūlyti sprendimus iš judaizmo tradicijos. Dalyvauja bendruose projektuose su bendraklasiais ir mokiniais iš Izraelio (E3.3).	Savo elgesiu demonstruoja solidarios, tvarios, gamtą tausojančios visuomenės gyvenimo principus judaizmo tradicijos pagrindu. Inicijuoja ir dalyvauja projektuose su bendraklasiais ir mokiniais iš Izraelio (E3.4).